

Gemeente Rotterdam

KWP

Rotterdams Talent

Basismonitor Onderwijs Nationaal Programma Rotterdam Zuid (School)loopbanen

J. de Boom

A.L. Roode

P. van Wensveen

P.A. de Graaf

Risbo, Erasmus Universiteit

OBI, gemeente Rotterdam

Basismonitor Onderwijs Nationaal Programma Rotterdam Zuid (School)loopbanen

J. de Boom

A.L. Roode

P. van Wensveen

P.A. de Graaf

Risbo, Erasmus Universiteit

OBI, gemeente Rotterdam

Risbo, Erasmus Universiteit

OBI, gemeente Rotterdam

April 2018

Inhoudsopgave

Samenvatting.....	7
1	Inleiding 11
	Opzet van het rapport 12
2	Data en methode 13
	2.1 Inleiding 13
	2.2 Gebruikte databestanden 13
	2.3 Analysestappen 14
3	Loopbaan van groep 8 basisschoolleerlingen 15
	3.1 Inleiding 15
	3.2 Kenmerken van het cohort 16
	3.3 Geografische mobiliteit van leerlingen 18
	3.4 Blijvers vs vertrekkers 18
	3.5 Zonder vertraging naar het derde jaar van het vo..... 19
	3.6 Op- en afstroom in het derde jaar van het vo..... 19
4	Loopbaan van leerlingen in leerjaar 3 voortgezet onderwijs 21
	4.1 Inleiding 21
	4.2 Kenmerken van het cohort, leerjaar 3 2010/2011 22
	4.3 Geografische mobiliteit van leerlingen 22
	4.4 Onderwijspositie van leerlingen na één jaar 24
	4.5 Diploma in de volgende jaren..... 26
	4.6 Sociaaleconomische positie na vier en vijf jaar..... 27
5	Loopbaan van mbo-gediplomeerden..... 29
	5.1 Inleiding 29
	5.2 Kenmerken van mbo-gediplomeerden, cohort 2010/2011 30
	5.3 Geografische mobiliteit van de mbo-gediplomeerden..... 32
	5.4 Positie op de arbeidsmarkt..... 37
	5.5 Doorstuderen na het behalen van een mbo-diploma..... 41
	Bijlage 1 Overzicht van de gebruikte SSB-bestanden 45
	Bijlage 2 Gebruikte dan wel geconstrueerde variabelen..... 47
	Bijlage 3 Speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs..... 49
	Bijlage 4 Sectorindeling in het MBO 51

Samenvatting

In de Basismonitor Onderwijs NPRZ worden de jongeren die wonen in Rotterdam Zuid op het gebied van onderwijs systematisch vergeleken met jongeren die wonen in de rest van Rotterdam, in de vier grote steden en Nederland. Zichtbaar is dat de jongeren uit Rotterdam Zuid al een achterstand hebben aan het einde van het primair onderwijs en dat deze achterstand groter wordt in de verdere onderwijsloopbaan. De positie van jongeren uit de rest van Rotterdam is ongeveer vergelijkbaar is met de situatie in de vier grote steden.

Door middel van het volgen van cohorten jongeren wordt in dit rapport in de onderwijsloopbanen van jongeren uit Rotterdam Zuid en de rest van Rotterdam verder in beeld gebracht. Het volgen van één cohort jongeren gedurende de gehele onderwijsloopbaan neemt vele jaren in beslag. Dit is reden om al vanaf de start drie cohorten te volgen, namelijk groep 8 van het reguliere basisonderwijs, de leerlingen uit het derde leerjaar voortgezet onderwijs en de gediplomeerden van het mbo. Van elk cohort is er een referentiegroep, namelijk de jongeren die in een Overig Rotterdam wonen. We volgen het cohort dat in 2010/2011 in het startjaar zat, we volgen elk cohort in de vijf jaren daarna.

Van elk van de drie cohorten zijn de volgende vragen beantwoord:

1. Wat zijn de kenmerken van de jongeren in het cohort?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de jongeren in het cohort eruit? Welk deel van de jongeren vertrekt uit Rotterdam Zuid en welk deel blijft?
3. Is er een verschil in kenmerken tussen deze “vertrekkers” en kenmerken van de jongeren die in Rotterdam Zuid blijven wonen?
4. Hoe verloopt de onderwijscarrière van de jongeren in het cohort?
5. Is er verschil in arbeidsmarktpositie? Dit geldt met name mbo-ers

Hieronder worden de resultaten van het onderzoek samengevat:

Cohort groep 8 schooljaar 2010/2011

Het cohort groep 8, 2010/2011 uit Rotterdam Zuid kenmerkt zich door een groter aandeel leerlingen met een leerlinggewicht en groter aandeel leerlingen met een migratieachtergrond ten opzichte van het cohort uit de rest van Rotterdam. een gemiddeld lagere Centrale Eindtoetsscore,

Na vijf jaar woont 87,2 procent van leerlingen nog steeds in Rotterdam Zuid. Van de kinderen die verhuizen, ‘de vertrekkers’, verhuist het merendeel naar een gemeente buiten Rotterdam. De score op de eindtoets van de vertrekkers uit Rotterdam Zuid is

lager is dan de score van de leerlingen die op Zuid blijven wonen. Het aandeel gewichtleerlingen is bij de vertrekkers en blijvers even groot.

Drie jaar na de start van het cohort zit 88,2 procent van de jongeren in Rotterdam Zuid, zonder vertraging, in het derde leerjaar van het voortgezet onderwijs. In de rest van Rotterdam is dit deel iets groter. De afstroom, een positie lager dan het schooladvies in groep 8, is in Rotterdam Zuid groter dan in de rest van Rotterdam.

Cohort voortgezet onderwijs leerjaar 3 schooljaar 2010/2011

In het cohort 2010/2011 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zitten 6.220 leerlingen die in Rotterdam wonen. In Rotterdam Zuid volgt een groter deel van de leerlingen een vmbo-basis opleiding, een kleiner deel volgt een opleiding op de havo of het vwo. Driekwart van de leerlingen heeft een migratieachtergrond.

In de vijf jaar na de start van het cohort is bijna 15 procent van de jongeren uit Rotterdam Zuid verhuisd. Van de jongeren in het praktijkonderwijs verhuist een groter deel, maar er zijn na vijf jaar ook jongeren terugverhuisd.

Een jaar later, in het schooljaar 2011/2012, is de doorstroming naar het vierde leerjaar uit de havo en het vwo lager onder leerlingen uit Rotterdam Zuid.

Van de leerlingen in Rotterdam Zuid die een vmbo-tl/gl opleiding of volgen, haalt een kleiner deel hun diploma binnen de daarvoor gestelde tijd dan leerlingen uit de rest van Rotterdam. Van de havisten haalt net iets meer dan de helft van de havo 3 leerlingen uiteindelijk een havo-diploma, en slechts een kwart zonder vertraging. Ook van de vwo 3 haalt maar een krappe meerderheid dit diploma op het niveau waar de leerlingen in het derde leerjaar zat.

Vijf jaar na de start van het cohort vo leerjaar 3 is bepaald wat de hoofdactiviteit is. De jongeren die in het vmbo-tl/gl, havo of vwo zaten zijn voor het merendeel nog schoolgaand. Dit geldt voor zowel de jongeren uit Rotterdam Zuid als voor de jongeren uit de rest van Rotterdam. Zowel onder leerlingen die het derde leerjaar in het praktijkonderwijs zaten als op het vmbo-basis is het aandeel met inkomen uit arbeid en uit een uitkering onder de jongeren uit Rotterdam Zuid iets lager dan onder de jongeren uit de rest van Rotterdam. De jongeren uit Zuid zijn vaker nog schoolgaand.

Cohort gediplomeerden mbo schooljaar 2010/2011

De groep gediplomeerden in het mbo is zeer divers. De analyse is daarom afgebakend tot de deelnemers tot 27 jaar en een bol- of bbl-voltijd opleiding hebben gedaan.

In de vijf jaar na het behalen van het mbo-diploma vertrekt 30,4 procent van de mbo-ers uit Rotterdam Zuid. Het grootste deel van de vertrekkers vertrekt ook uit Rotterdam, degenen die naar een ander gebied in Rotterdam gaan, verhuizen vooral in de eerste jaren na het diploma.

Gedurende de hele periode is het aandeel vertrekkers groter dan gemiddeld voor deelnemers met een diploma op niveau 4 en lager dan gemiddeld voor deelnemers met een diploma op niveau 2. Van de jongeren uit Rotterdam Zuid die een diploma hebben behaald in de zorg vertrekt een groter deel uit Rotterdam Zuid. Van de jongeren die een diploma hebben behaald in de techniek blijft een groter deel in Rotterdam Zuid wonen.

Van de jongeren uit Rotterdam Zuid heeft na één jaar 37 procent werk met een werkweek van 12 uur en meer. Op elk van de meetmomenten is het aandeel jongeren met een baan van minimaal 12 uur in Overig Rotterdam iets groter dan in Rotterdam Zuid. In Rotterdam Zuid is, meer dan in Overig Rotterdam ook een diploma in vervoer, transport en logistiek een goede basis voor een baan van minimaal 12 uur per week. Van de deelnemers met een diploma zorg of techniek heeft een groot deel een baan van minimaal 12 uur per week. Algemeen geldt: hoe hoger het niveau van de mbo opleiding is, hoe groter is het aandeel werkenden.

Van de mbo gediplomeerden uit Rotterdam Zuid gaat een groter deel verder in het onderwijs dan in de rest van Rotterdam. Van de mbo-gediplomeerde jongeren uit Rotterdam Zuid heeft meer dan 40 procent nog een diploma behaald. Dit aandeel is nagenoeg hetzelfde als onder de jongeren uit de rest van Rotterdam. Jongeren van Zuid halen iets vaker nog een mbo diploma en iets minder vaak een diploma in het hoger onderwijs.

1 Inleiding

In de Basismonitor Onderwijs is de onderwijspositie van jongeren wonend in Rotterdam Zuid systematisch vergeleken met die van jongeren die wonen in de rest van Rotterdam, met die van jongeren die wonen in de vier grote steden en met die van jongeren wonend in Nederland. Gemiddeld genomen blijkt dat de jongeren in Rotterdam Zuid een achterstand hebben op jongeren in de andere gebieden. Tevens blijkt dat de achterstand groter wordt naar mate de jongeren verder zijn in hun onderwijsloopbaan.

In de monitor is de situatie van een onderwerp, bijvoorbeeld deelname aan voortgezet onderwijs, steeds in kaart gebracht als een dwarsdoorsnede van de stand van zaken op een bepaalde peildatum. De voor dit onderzoek beschikbare databestanden bieden echter meer mogelijkheden. In elk van de bestanden is namelijk een uniek persoonsnummer opgenomen. Daarmee is het mogelijk om de individuen in de tijd te volgen en (school)loopbanen in beeld te brengen. Met zo'n loopbaan cohortanalyse kunnen vragen beantwoord worden zoals 'Waar komen de jongeren terecht die in 2010/2011 op Rotterdam Zuid woonden en in groep acht van de basisschool zaten?' of 'Hoe ziet de loopbaan van jongeren die in 2010/2011 in groep 3 voortgezet onderwijs volgden en op Rotterdam Zuid woonden er uit in de jaren erna?' of 'Hoe ziet de vervolgloopbaan van eindexamenkandidaten van opleidingen na het voortgezet onderwijs zoals mbo eruit nadat zij examen hebben gedaan?' Doordat de gegevens voor alle leerlingen in Nederland beschikbaar zijn, is het ook mogelijk om te onderzoeken welk deel van de jongeren gedurende of na de afronding van de opleiding Rotterdam Zuid verlaat en/of de schoolloopbaan van deze "vertrekkers" afwijkt van de "blijvers".

Een volgende stap is dan om deze vragen niet alleen te beantwoorden voor een groep op Zuid wonende basisschoolleerlingen (groep 8) die in een bepaald jaar bijvoorbeeld 2010/2011 is gestart, maar om de vergelijking te maken met de jaargroepen/cohorten uit de jaren daarna. De hoofdvraag is dan of de schoolcarrière van groep 8 uit 2010/2011 anders verloopt dan de loopbaan van kinderen die bijvoorbeeld in 2013/2014 in groep 8 zaten?

Met bovenstaande analyse kan op termijn beter in kaart worden gebracht of bepaalde specifieke beleidsinterventies lijken te werken. Ook is de cohortbenadering geschikt om de vraag te beantwoorden of en zo ja in welke mate er sprake is van het stapelen van opleidingen en (op termijn) of dit stapelen voordelen of juist nadelen heeft op de arbeidsmarkt.

Dit soort longitudinaal onderzoek heeft ook nadelen. In longitudinaal onderzoek dat steunt op eigen dataverzameling door middel van bijvoorbeeld enquêtes is het grote probleem bij deze vorm van onderzoek de zogenaamde uitval. Met andere woorden van de respondenten in meting 1 doet meestal nog maar een deel mee in meting 2 en nog een kleiner deel in meting 3, tot er bij de zoveelste meting nauwelijks meer respondenten over zijn. In dit onderzoek is de uitval zeer beperkt omdat de beschikbare gegevens de gehele populatie omvatten. Alleen jongeren die uitgeschreven worden uit het bevolkingsregister (BRP), bijvoorbeeld door migratie naar het buitenland, overlijden of vanwege andere redenen, vallen uit. Een tweede bezwaar dat vaak naar voren wordt gebracht bij cohortanalyse heeft te maken met de duur van het onderzoek. Onderzoek naar hoe kinderen uit groep 8 het doen in het voortgezet onderwijs, vraagt een lange onderzoeksperiode. Met deze beperking hebben wij bij de cohortanalyse ook deels ook te maken. De eerste betrouwbare gegevens over het primair onderwijs zijn die over het schooljaar 2010/2011. Van deze jongeren kunnen we een groot deel van de loopbaan in het voortgezet onderwijs zien maar nog niet wat voor opleiding ze daarna gaan doen en nog helemaal niet hoe zij het uiteindelijk gaan doen op de arbeidsmarkt. Daarom starten wij dit onderzoek met drie verschillende cohorten, op drie verschillende momenten in de schoolloopbaan, namelijk groep 8 in het primair onderwijs, het derde leerjaar in het voortgezet onderwijs en het moment van het behalen van een diploma in het mbo. Hierover wordt in drie onderzoeksdelen in drie verschillende hoofdstukken over gerapporteerd. Met de keuze van deze drie onderzoeksdelen proberen we een algemeen beeld te schetsen van de ontwikkeling van de loopbaan van jongeren.

Opzet van het rapport

In hoofdstuk 2 van dit rapport gaan we in op de opzet en methode van het onderzoek. In de drie daarop volgende hoofdstukken focussen we op de drie deelstudies. In deelonderzoek 1 (hoofdstuk 3) volgen we groep acht basisschoolleerlingen, in deelonderzoek 2 (hoofdstuk 4) staat de loopbaan van leerlingen in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs centraal en in deelstudie 3 (hoofdstuk 5) gediplomeerden van het mbo. In de drie onderzoeksdelen wordt de ontwikkeling door de jaren heen op hoofdlijnen in kaart gebracht en beschreven.

2 Data en methode

2.1 Inleiding

Voor deze studie wordt gebruik gemaakt van de faciliteiten van het Centrum voor Beleidsstatistiek (CvB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).¹ Het CvB beschikt onder de noemer 'Sociaal Statistisch Bestand' (SSB) over een groot aantal databestanden. Zo is er bijvoorbeeld een registratie waarin alle personen die in de periode 1995-2016 in het bevolkingsregister (de BRP) geregistreerd staan aanwezig en zijn bestanden beschikbaar waarin onderwijsgegevens en gegevens over de arbeidsmarktpositie van alle personen staan geregistreerd. Al deze bestanden zijn op persoonsniveau via unieke persoonsgebonden sleutels te koppelen aan het bevolkingsregister. Daarmee wordt het mogelijk een beeld te schetsen van de onderwijs- en arbeidsmarktpositie van alle in het bevolkingsregister opgenomen personen op een bepaald moment en wordt het ook mogelijk om deze situatie per persoon in de tijd te volgen. Voor deze deelstudie is het laatst genoemde aspect, het kunnen volgen van personen door de tijd, van groot belang. Opgemerkt wordt dat het volgen van personen mogelijk is zolang zij in Nederland wonen. Een eventuele emigratie kan op basis de bestanden nog wel in kaart worden gebracht maar wat er daarna met de persoon in het buitenland gebeurt dus of het kind bijvoorbeeld nog naar school gaat en zo op welk niveau kan niet meer worden achterhaald.

2.2 Gebruikte databestanden

Om de noodzakelijke analyses te kunnen verrichten, is een omvangrijk aantal databestanden nodig. Enerzijds omdat er gebruik wordt gemaakt van variabelen met uiteenlopende onderwerpen die in verschillende bestanden staan. Anderzijds omdat een deel van de bestanden gegevens over één jaar bevatten en voor dit onderzoek in een aantal gevallen gegevens over meerdere jaren nodig zijn. Er zijn bijvoorbeeld bestanden nodig die een beeld geven van de persoonskenmerken en daarnaast bestanden die de onderwijssituatie en de onderwijsloopbaan in beeld brengen. Daarnaast zijn er bestanden nodig die inzicht geven in het opleidingsniveau en voor de overgang van school naar werk de positie op de arbeidsmarkt van de ouders. Er zijn dus ook bestanden nodig die betrekking hebben op de arbeids- en uitkeringssituatie. In bijlage 1 is een overzicht opgenomen van de gebruikte bestanden.

---

¹ Om met de gegevens van SSB te mogen werken is een machtiging nodig. Als deze machtiging wordt afgegeven kan tegen betaling van het SSB gebruik worden gemaakt. De bestanden komen echter niet in bezit van de uitvoerder, maar zijn alleen beschikbaar voor analyse. Fysiek blijven ze op de beveiligde servers van het CBS. Zowel OBI als Risbo hebben toegang tot de bestanden op de servers van het CBS middels Remote Acces (RA).

2.3 Analysestappen

In deze studie is sprake van een analysemodel waarin leerlingen in de tijd worden gevolgd. Daarbij concentreren wij ons op de overgangen van po naar vo, van het vo naar mbo, hbo of wo en van die opleidingen naar de arbeidsmarkt. Belangrijk in de analyse is de geografische component. De eerste vraag die wij ons in deze cohortanalyses steeds stellen is de vraag of de leerling tijdens de vervolgmetingen nog op Rotterdam-Zuid woont. De tweede vraag is dan of er verschillen zijn in kenmerken tussen de groep die op Zuid blijft wonen en de groep die vanuit Zuid naar elders is vertrokken. Om een kader/vergelijkingsperspectief te hebben maken we in de analyse een vergelijking van het Rotterdam-Zuid cohort met het Rotterdam-overig cohort. Door de focus te leggen op schoolloopbanen van een cohort in combinatie met uitverhuizingen zijn er een groot aantal paden die leerlingen kunnen volgen. Om overzicht te kunnen houden en niet te verzanden in te kleine aantallen, moeten er keuzes worden gemaakt. We concentreren ons daarom noodgedwongen op een relatief beperkt aantal paden. Deze keuze is in het algemeen ingegeven door logica en of praktische overwegingen. Soms zijn deze keuzes arbitrair en zijn ook andere keuzes mogelijk.

3 Loopbaan van groep 8 basisschoolleerlingen

3.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan we in op leerlingen in groep 8 in het basisonderwijs. De keuze voor dit startjaar is gemaakt omdat het het laatste jaar van de basisschool omvat en het jaar erna de overgang naar het voortgezet onderwijs plaatsvindt en in beeld kan worden gebracht. Van deze groep 8 leerlingen zijn de Cito eindtoetscores en adviezen voor het voortgezet onderwijs bekend.² We geven een beeld van de onderwijsloopbaan in de jaren erna. Conform de beschrijving in het onderzoeksvoorstel richten wij ons in dit hoofdstuk op de situatie van het cohort leerlingen dat in het schooljaar 2010/2011 in groep 8 zat.³ In de cohortanalyse schetsen wij een beeld hoe de onderwijsloopbaan van deze leerlingen in de jaren erna verloopt. We gaan daarbij in op de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat zijn de kenmerken van de jongeren in groep 8 van het schooljaar 2010/2011 (soort primair onderwijs, leerlinggewicht, herkomst, score op de eindtoets)?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de leerlingen eruit? Welk deel van de jongeren vertrekt na de afronding van de basisschool uit Rotterdam Zuid en welk deel blijft?
3. Is een verschil in kenmerken tussen deze “vertrekkers” en kenmerken jongeren die in Rotterdam Zuid blijven wonen?
4. Welk deel stroomt zonder vertraging door naar het derde leerjaar in het voortgezet onderwijs?
5. Komt het niveau in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs overeen met het schooladvies?

Elk van de onderzoeksvragen komt in een aparte paragraaf aan de orde.

---

² In de laatste jaren is een eindtoets in groep 8 verplicht, en is er keuze voor verschillende toetsen mogelijk. Ten tijde van het cohort 2010/2011 was er nog geen verplichte eindtoets en was de Cito eindtoets het meest gebruikt.

³ De opzet in het onderzoeksvoorstel was een eerste cohort te maken van leerlingen van Rotterdam Zuid die in schooljaar 2009/2010 in groep 8 zaten en hun situatie te schetsen na 3 jaar. De gegevens van dat schooljaar zijn in de CBS bestanden voor verschillende variabelen slecht gevuld. We hebben daarom gekozen voor cohort 2010/2011 als startpunt.

3.2 Kenmerken van het cohort

In deze paragraaf gaan we in op de kenmerken van de groep 8 leerlingen in 2010/2011. In tabel 3.1 kijken we allereerst naar aantallen leerlingen in de verschillende vormen van basisonderwijs. In Rotterdam Zuid zitten in het jaar 2010/2011 iets meer dan 2.100 kinderen in groep 8, het grootste deel volgt het reguliere basisonderwijs (90,4%), 6,2 procent volgt speciaal basisonderwijs. Naast het speciaal basisonderwijs bestaan er ook speciale scholen. Deze scholen zijn bedoeld voor basis- en voortgezet onderwijs aan leerlingen met een functiebeperking. Het gaat hier om kinderen met een visuele, auditieve of lichamelijke handicap. Daarnaast bieden deze scholen plaats aan zeer moeilijk lerende of moeilijk opvoedbare kinderen en langdurig zieken.⁴ In 2010/2011 volgt 3,4 procent van de kinderen in Rotterdam Zuid en ook in Overig Rotterdam speciaal onderwijs.

Tabel 3.1: Leerlingen in groep 8, aantallen basisonderwijs en enkele kenmerken cohort 2010/2011 naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal groep 8	2.136	100,0%	4.331	100,0%	6.467	100,0%
Soort						
Basisonderwijs	1.931	90,4%	3.875	89,5%	5.806	89,8%
Speciaal basis onderwijs	132	6,2%	309	7,1%	441	6,8%
Speciaal onderwijs	73	3,4%	147	3,4%	220	3,4%

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 3.2 (en verder) is een selectie gemaakt van groep 8 leerlingen in het reguliere basisonderwijs. Dit zijn de leerlingen die we de komende jaren verder zullen volgen. Leerlingen in het speciaal (basis) onderwijs blijven dus (voorlopig) buiten beschouwing.

Als eerste is de verdeling naar leerlinggewicht opgenomen. Het Ministerie van Onderwijs hanteert het aandeel gewichtleerlingen om een basisschool al dan niet extra middelen ter beschikking te stellen. Aan ouders met een lage opleiding wordt een gewichtsscore toegekend. Het gewicht wordt vastgesteld op het moment van inschrijven op een school en verandert niet als de situatie wijzigt. Het is hierdoor mogelijk dat broertjes en zusjes een verschillend leerlinggewicht hebben. Het leerlinggewicht kan de waarde 0, 0.3 of 1.2 hebben. In bijlage 2 is regeling voor het bepalen van de gewichten opgenomen. Van de leerlingen in Rotterdam Zuid heeft 44 procent gewichtsscore, in de rest van Rotterdam heeft 31 procent gewichtsscore. Van de leerlingen op Rotterdam Zuid is tweederde van de tweede generatie. In de rest

⁴ In bijlage 3 wordt de opzet van het speciaal onderwijs verder toegelicht

van Rotterdam is dit ongeveer de helft. meer dan driekwart van 1^e of 2^e generatie en is van 44,3 procent een of beide ouders laag opgeleid.

Tabel 3.2: Leerlingen in groep 8, aantallen basisonderwijs en enkele kenmerken cohort 2010/2011 naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Leerlinggewicht						
Geen	1.076	55,7%	2.657	68,6%	3.733	64,3%
0.3	322	16,7%	415	10,7%	737	12,7%
1.2	533	27,6%	803	20,7%	1.336	23,0%
Generatie						
Autochtoon	437	22,6%	1.676	43,3%	2.113	36,4%
1 ^e generatie	187	9,7%	232	6,0%	419	7,2%
2 ^e generatie	1.307	67,7%	1.967	50,8%	3.274	56,4%

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 3.3 gaan we in op de score op de Cito-eindtoets die leerlingen in groep 8 van het regulier basisonderwijs hebben behaald. De Cito-eindtoets is gebaseerd op de leerstof die leerlingen in het basisonderwijs krijgen aangeboden en wordt onder meer gebruikt om aanvullende, objectieve informatie te krijgen over de potentiële mogelijkheden van leerlingen in het vervolgonderwijs.⁵ In de analyse is gebruik gemaakt van de individuele leerlingsscores. In de volgende tabel zijn de scores weergegeven op de Cito-eindtoets voor het cohort 2010/2011. In de tabel is onderscheid gemaakt tussen Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam op basis van de plaats waar de leerlingen wonen. In Rotterdam Zuid is de score op de Cito-eindtoets lager dan in de rest van Rotterdam.

Tabel 3.3: Leerlingen in groep 8, deelnemers aan de cito eindtoets en gemiddelde eindtoetscore, cohort 2010/2011 naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	gem.	n	gem.	n	gem.
deelnemers en score	1.666	529,4	3.112	533,5	4.778	532,1

⁵ De CBS-bestanden bevatten ook een beperkt aantal leerlingen in het speciaal basisonderwijs die een score hebben op de Cito-eindtoets én leerlingen die in een ander leerjaar dan leerjaar 8 een score hebben op de Cito-eindtoets. Deze beide groepen zijn (vooralsnog) niet in de analyses opgenomen.

3.3 Geografische mobiliteit van leerlingen

Welke deel van de leerlingen uit groep 8 vertrekt in de daaropvolgende jaren uit Rotterdam Zuid. In tabel 3.4 is hiervan een overzicht opgenomen. We zien een beperkte mobiliteit. Van de groep 8 leerlingen van Rotterdam Zuid woont na 5 jaar 87,2 procent nog steeds in Rotterdam Zuid. Deze groep noemen we blijvers. Van de kinderen die verhuizen, de vertrekkers, gaat ongeveer de helft naar een plaats buiten Rotterdam, een kwart verhuist naar een andere plek in Rotterdam, van eveneens een kwart is de woonplaats niet bekend. Deze leerlingen komen niet meer in de persoonsregistratie voor, hiervoor zijn meerdere oorzaken mogelijk, zoals bijvoorbeeld emigratie, ook is het mogelijk dat iemand is overleden.

Van de groep 8 leerlingen die in 2011/2011 in Overig Rotterdam wonen verhuist een klein deel naar Rotterdam Zuid. Na één jaar is 0,4 procent naar Rotterdam Zuid verhuisd, na vijf jaar is 1,1 procent naar Rotterdam Zuid verhuisd.

Tabel 3.4: Geografische mobiliteit van leerlingen in groep 8, cohort 2010/2011, in de jaren erna

	na 1 jaar		na 2 jaar		na 3 jaar		na 4 jaar		na 5 jaar	
	n	%.	n	%.	n	%.	n	%.	n	%.
Uit Rotterdam Zuid										
Rotterdam Zuid	1.863	96,5	1.803	93,4	1.766	91,5	1.707	88,4	1.684	87,2
Overig Rotterdam	15	0,8	32	1,7	39	2,0	51	2,6	59	3,1
buiten Rotterdam	40	2,1	71	3,7	87	4,5	118	6,1	124	6,4
woonplaats niet bekend	13	0,7	25	1,3	39	2,0	55	2,8	64	3,3
Uit Overig Rotterdam										
Rotterdam Zuid	15	0,4	20	0,5	25	0,6	30	0,8	44	1,1
Overig Rotterdam	3.767	97,2	3.696	95,4	3.632	93,7	3.577	92,3	3.524	90,9
buiten Rotterdam	70	1,8	123	3,2	162	4,2	197	5,1	225	5,8
woonplaats niet bekend	23	0,6	36	0,9	56	1,4	71	1,8	82	2,1

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI),

3.4 Blijvers vs vertrekkers

In de volgende tabellen worden de blijvers vergeleken met de vertrekkers. In tabel 3.5 is een overzicht gemaakt van het aandeel vertrekkers en blijvers dat geen leerlinggewicht heeft.

Tabel 3.5: Leerlingen zonder leerlinggewicht, blijvers vs vertrekkers, cohort 2010/2011, in de jaren erna

	na 1 jaar		na 2 jaar		na 3 jaar		na 4 jaar		na 5 jaar	
	n	%.	n	%.	n	%.	n	%.	n	%.
Rotterdam Zuid										
blijvers	1.038	55,7	999	55,4	977	55,3	943	55,2	938	55,7
vertrekkers	38	55,9	77	60,2	99	60,0	133	59,4	138	55,9
Overig Rotterdam										
blijvers	2.584	68,6	2.533	68,5	2.494	68,7	2.455	68,6	2.425	68,8
vertrekkers	73	67,6	124	69,3	163	67,1	202	67,8	232	66,1

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI),

In 2011/2011 heeft 55,7 procent van de leerlingen uit Rotterdam Zuid geen gewichtscore. In de jaren erna verandert dit aandeel vrijwel niet. Van de vertrekkers heeft in de eerste jaren een groter aandeel geen gewichtscores. Maar na vijf jaar is er vrijwel geen verschil tussen de gewichtscore van de blijvers en de vertrekkers.

Tabel 3.6: Score op de Cito-toets, blijvers vs vertrekkers, cohort 2010/2011, in de jaren erna

	na 1 jaar		na 2 jaar		na 3 jaar		na 4 jaar		na 5 jaar	
	n	gem.	n	gem.	n	gem.	n	gem.	n	gem.
Rotterdam Zuid										
blijvers	1.614	529,4	1.560	529,5	1.528	529,5	1.480	529,7	1.458	529,8
vertrekkers	52	529,3	106	527,5	138	528,0	186	527,5	208	526,8
Overig Rotterdam										
blijvers	3.040	533,6	2.975	533,7	2.923	533,8	2.884	533,8	2.844	533,8
vertrekkers	72	530,1	137	529,8	189	530,4	228	530,4	268	530,4

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI),

In tabel 3.6 zien we dat de score op de Cito eindtoets van de groep die na 5 jaar uit Rotterdam Zuid is vertrokken met 526,8 lager is dan de score van de leerlingen die op Zuid blijven wonen, 529,8. Ook in de rest van Rotterdam halen de vertrekkers een lagere score (530,4) dan de blijvers (533,8).

3.5 Zonder vertraging naar het derde jaar van het vo

In tabel 3.7 staat welk deel van de leerlingen in die 2010/2011 in groep 8 van het regulier basisonderwijs zaten zonder vertraging het derde jaar van het voortgezet onderwijs heeft bereikt. Van de leerlingen van Rotterdam Zuid heeft 11,8 procent in de onderbouw van het voortgezet onderwijs vertraging opgelopen. Voor leerlingen uit Overig Rotterdam ligt dit percentage iets lager (10,9 procent).

Tabel 3.7: Groep 8 leerlingen 2010/2011 na 3 jaar al dan niet in leerjaar3 naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam	
	n	%	n	%
totaal	1.931		3.875	
niet in leerjaar 3	228	11,8	421	10,9
wel in leerjaar 3	1.703	88,2	3.454	89,1

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

3.6 Op- en afstroom in het derde jaar van het vo

In tabel 3.8 gaan we in op de vraag of het niveau in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs overeenkomt met het schooladvies in groep 8. In de tabel gaat het om de groep die het derde leerjaar zonder vertraging heeft bereikt. Van de leerlingen van Rotterdam Zuid volgt meer dan een kwart (26,3 procent) onderwijs van een lager niveau dan het in groep 8 gegeven schooladvies. Voor leerlingen uit Overig Rotterdam ligt dit percentage met 16,5 procent aanzienlijk lager.

Tabel 3.8: Groep 8 leerlingen 2010/2011 niveau in leerjaar 3 naar schooladvies naar woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam	
	n	%	n	%
Totaal zonder vertraging in leerjaar 3	1.703		3.454	
Niveau leerjaar 3 ten opzichte van het advies				
lager dan het advies	396	26,3	520	16,5
gelijk aan het advies	990	65,7	2319	73,5
hoger dan het advies	121	8,0	318	10,1
geen bekend/bruikbaar advies	196		297	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

4 Loopbaan van leerlingen in leerjaar 3 voortgezet onderwijs

4.1 Inleiding

Van de leerlingen in leerjaar 3 is in het algemeen duidelijk op welk niveau zij onderwijs volgen. Conform de beschrijving in het onderzoeksvoorstel richten wij ons in dit hoofdstuk op de situatie van het cohort leerlingen dat in het schooljaar 2010/2011 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zat. In de cohortanalyse schetsen wij een beeld hoe de onderwijsloopbaan van deze leerlingen in de jaren erna verloopt. We gaan daarbij in op de volgende onderzoeksvragen:

1. Wat zijn de kenmerken van de jongeren die in schooljaar 2010/2011 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zaten?
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de leerlingen eruit? Welk deel van de jongeren vertrekt gedurende of na de afronding van de voortgezet onderwijs van Rotterdam Zuid en welk deel blijft? Is er verschil in het aandeel vertrekkers naar de positie in leerjaar 3?
3. Wat is de onderwijssituatie van deze leerlingen één jaar later? Welk deel blijft zitten, welke deel stroomt door, welk deel gaat een andere opleiding volgen?
4. Welk deel van de leerlingen haalt een diploma? Welke deel haalt een diploma op het niveau van leerjaar 3 en welke deel doet dit zonder vertraging?
5. Wat is de sociaaleconomische positie van de leerlingen, vier en vijf jaar nadat ze in het derde leerjaar zaten?

Elk van de onderzoeksvragen komt in een aparte paragraaf aan de orde.

4.2 Kenmerken van het cohort, leerjaar 3 2010/2011

In tabel 4.1 is een overzicht gemaakt van het aantal leerlingen in het derde leerjaar. Daarbij is een uitsplitsing gemaakt tussen Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam. Vervolgens is ook een verdeling gemaakt naar type vo en is de verdeling tussen jongens en meisjes en naar generatie gemaakt.

Tabel 4.1: Leerlingen in leerjaar 3 van het VO 2010/2011 naar type VO, geslacht en etniciteit

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal	2.089		4.131		6.220	
praktijkonderwijs	115	5,5	174	4,2	289	4,6
vmbo-basis	511	24,5	565	13,7	1.076	17,3
vmbo-kader	389	18,6	658	15,9	1.047	16,8
vmbo gemengd / theoretisch	548	26,2	1.142	27,6	1.690	27,2
vmbo-gt / havo / vwo	44	2,1	175	4,2	219	3,5
havo	286	13,7	699	16,9	985	15,8
vwo	196	9,4	718	17,4	914	14,7
mannen	1.063	50,9	2.111	51,1	3.174	51,0
vrouwen	1.026	49,1	2.020	48,9	3.046	49,0
autochtoon	516	24,7	1.798	43,5	2.314	37,2
eerste generatie allochtoon	308	14,7	333	8,1	641	10,3
tweede generatie allochtoon	1.265	60,6	2.000	48,4	3.265	52,5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In het cohort 2010/2011 in leerjaar 3 van het voortgezet onderwijs zitten 6.220 leerlingen die in Rotterdam wonen. In Rotterdam Zuid wonen 2.089 jongeren die in het derde leerjaar zitten. In Rotterdam Zuid volgt een groter deel van de leerlingen een vmbo-basis opleiding, een kleiner deel volgt een opleiding op de havo of het vwo. Een klein deel van de leerlingen volgt een derde breedbrugjaar, van deze leerlingen gaat het merendeel verder met de havo.

In het derde leerjaar zitten iets meer jongens dan meisjes. In Rotterdam Zuid is het aandeel jongeren met een migratieachtergrond groter dan in de rest van Rotterdam, dit geldt zowel voor het aandeel jongeren van de eerste als van de tweede generatie.

4.3 Geografische mobiliteit van leerlingen

Welke deel van de leerlingen uit leerjaar drie vertrekt in de daaropvolgende jaren uit Rotterdam Zuid.⁶ In tabel 4.2 is hiervan een overzicht opgenomen.

⁶ Leerlingen die in het derde brugjaar zaten in 2010/2011 zijn in deze analyse opgenomen bij het onderwijstype waar ze in het vierde leerjaar zitten

Tabel 4.2: Percentage leerlingen uit leerjaar 3 van het VO 2010/2011 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar en naar type VO

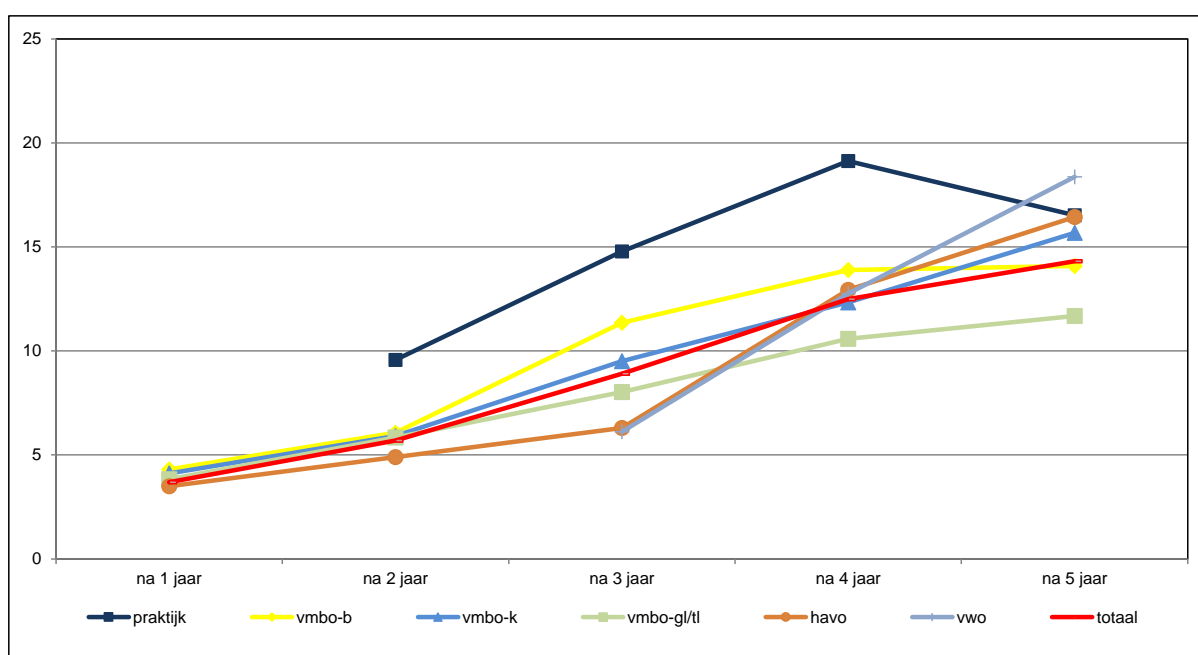
	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
praktijkonderwijs	x	9,6	14,8	19,1	16,5
vmbo-basis	4,3	6,1	11,4	13,9	14,1
vmbo-kader	4,1	5,9	9,5	12,3	15,7
vmbo gemengd / theoretisch	3,8	5,8	8,0	10,6	11,7
havo	3,5	4,9	6,3	12,9	16,4
vwo	x	x	6,1	12,8	18,4
totaal Rotterdam Zuid	3,7	5,7	8,9	12,5	14,3
vanuit Overig Rotterdam naar Rotterdam Zuid	0,4	1,1	1,5	1,9	2,8

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), een x betekent een aantal kleiner dan 10.

Na vijf jaar is 14,3 procent van de jongeren vertrokken uit Rotterdam Zuid. In deze analyse is de bestemming niet opgenomen, voor een deel gaat het om verhuizingen naar een andere plek in Rotterdam of Nederland. Een klein deel van de leerlingen komt niet meer in de persoonsregistratie voor, dan kan door emigratie, ook is het mogelijk dat iemand overleden is.

In de tabel staat ook het deel van de jongeren dat vanuit Overig Rotterdam naar Rotterdam Zuid verhuist. Na vijf jaar zijn dat 115 jongeren (2,8 procent). Ter vergelijking, de 14,3 procent vertrekkende jongeren gaat over een totaal van 299 vertrokken jongeren.

In figuur 4.1 is het percentage vertrekkers uit Rotterdam Zuid per niveau grafisch weergegeven.

Figuur 4.1: Percentage leerlingen uit leerjaar 3 van het VO 2010/2011 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar en naar type VO

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Het aandeel vertrekkers is groter onder leerlingen die in het derde leerjaar in het praktijkonderwijs zitten. Opvallend is wel dat er in deze groep na vijf jaar een daling is te zien, een deel van de vertrekkers komt dan weer terug naar Rotterdam Zuid. Tussen de overige niveaus van onderwijs zijn geen opvallende verschillen te zien.

4.4 Onderwijspositie van leerlingen na één jaar

In tabel 4.3 wordt de positie van de leerlingen in het schooljaar 2011/2012 gepresenteerd. Voor Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam zijn per onderwijsniveau de volgende gegevens opgenomen: allereerst is het aantal leerlingen in het derde leerjaar opgenomen. In de drie kolommen erna is onderscheid gemaakt in de volgende groepen, de zittenblijvers, de doorstromers op hetzelfde niveau en een restgroep. De restgroep verschilt per niveau, een deel stroomt af, een klein deel stroomt op. Per niveau zijn de omvangrijkste restgroepen in de tabel benoemd.

Tabel 4.3: Onderwijspositie in schooljaar 2011/2012 van leerlingen in leerjaar 3 van het VO 2010/2011 naar type VO, in procenten

	aantal leerlingen n	zittenblijvers %	doorstromers %	restgroep %	belangrijkste bestemming restgroep %	belangrijkste bestemming restgroep %
Rotterdam Zuid						
praktijkonderwijs	115	0	86,1	13,9	x	
vmbo-basis	511	6,8	77,9	15,3	2,3 vmbo-k	10,0 mbo
vmbo-kader	389	4,9	81,0	14,1	7,7 vmbo basis	
vmbo gemengd / theoretisch	548	10,6	77,4	12,0	3,5 mbo	
vmbo-gt / havo / vwo	44	9,1	*	*	52,3 havo	34,1 vwo
havo	286	11,9	64,0	24,1	19,2 vmbo-t	
vwo	196	5,6	76,0	18,4	17,3 havo	
Overig Rotterdam						
praktijkonderwijs	174	0	94,8	5,2	x	
vmbo-basis	565	7,4	70,1	22,5	5,1 vmbo-k	12,6 mbo
vmbo-kader	658	3,6	83,4	12,9	7,0 vmbo basis	
vmbo gemengd / theoretisch	1.142	10,5	81,9	7,6	3,2 mbo	
vmbo-gt / havo / vwo	175	7,4	*	*	66,9 havo	17,7 vwo
havo	699	12,7	70,4	16,9	11,9 vmbo-t	
vwo	718	1,7	89,0	9,3	7,7 havo	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), in het praktijkonderwijs spreekt men van verblijfsjaren en niet van leerjaren, het is dan ook niet mogelijk om te blijven zitten. x betekent een aantal kleiner dan 10. * na het derde brugjaar is geen eenduidige definitie van doorstroming, de twee grootste stromen havo en vwo zijn in de tabel opgenomen

Van de leerlingen uit Rotterdam Zuid in het praktijkonderwijs volgt na één jaar nog 86,1 procent dit onderwijs. Dit is lager dan in de rest van Rotterdam, daar volgt na één jaar 94,8 procent nog praktijkonderwijs.

Ruim driekwart van de 511 leerlingen uit Rotterdam Zuid op een vmbo-basis opleiding stroomt door naar het vierde jaar. Dit is een groter deel dan in de rest van Rotterdam, daar is het 70,1 procent. Een klein deel (2,3 procent) stroomt op naar

vmbo-kader, een groter deel (10,0 procent) vertrekt na het derde leerjaar naar het mbo.

In het vmbo-kader is de doorstroom naar het vierde jaar het hoogst van de typen onderwijs in tabel 4.3. In Rotterdam Zuid zit 81 procent na één jaar in het vierde leerjaar. Dit is vergelijkbaar met de rest van Rotterdam. Van de leerlingen die na één jaar elders onderwijs volgen, is de afstroom naar het vmbo-basis met 7,7 procent het grootst.

Eén op de tien leerlingen uit het derde leerjaar vmbo-gl/tl uit Rotterdam Zuid blijft zitten, ruim driekwart stroomt regulier door naar het vierde jaar. Het deel dat de onderwijsloopbaan anders vervolgt is groter dan in de rest van Rotterdam.

In Rotterdam Zuid volgt een klein deel, namelijk 44 leerlingen nog een derde brugjaar. Van deze leerlingen is het niet duidelijk welk jaar het logische vierde jaar is. In deze tabel daarom de kolom doorstroom niet gevuld. In de belangrijkste bestemming is wel de doorstroom naar havo en vwo opgenomen.

De doorstroming naar het vierde jaar op de havo is het kleinst in vergelijking met de andere typen onderwijs in tabel 4.3. Nog geen tweederde van de havo 3 leerlingen uit Rotterdam Zuid stroomt door naar havo 4. Ook in de rest van Rotterdam is deze overgang moeilijk. Eén op de tien havo 3 leerlingen uit Rotterdam Zuid blijft zitten en bijna een vijfde stroomt af naar het vmbo gl/tl.

Van de leerlingen die in 3 vwo zitten, gaat in Rotterdam Zuid driekwart door naar vwo 4. Dat is minder dan in de rest van Rotterdam, daar gaat 89 procent door naar het vierde leerjaar. De havo is de meest voorkomende vervolgopleiding voor de vertrekkers. In Rotterdam Zuid zit 17,3 procent van de leerlingen in vwo 3 een jaar later op de havo.

4.5 Diploma in de volgende jaren

In deze paragraaf wordt bekeken welk deel van de leerlingen hun opleiding afrondt. De diplomagegevens zijn beschikbaar tot en met 2015/2016. Dat betekent dat in deze analyse iedereen die in de vijf jaar na het derde jaar een vo-diploma heeft gehaald is meegeteld.⁷ In tabel 4.4 zijn de gegevens uitsplitst naar Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam. allereerst is het aantal leerlingen in het derde leerjaar opgenomen. De twee kolommen erna geven aan welk deel er een diploma in het vo haalt en welk deel niet. In de vierde kolom staat het aandeel leerlingen dat de opleiding afrondt op het niveau waarin ze in leerjaar drie zaten. In de laatste kolom staat het percentage van de leerlingen in het derde leerjaar dat de opleiding nominaal haalt, dat wil zeggen in de beoogde tijd die daarvoor staat. Voor vmbo 1 jaar na leerjaar 3, voor de havo 2 jaar na leerjaar 3 en voor het vwo 3 jaar na leerjaar 3.

Tabel 4.4: Behalen van diploma van leerlingen in leerjaar 3 van het VO 2010/2011 naar type VO

	aantal leerlingen n	vo diploma %	geen vo diploma %	diploma op niveau %	diploma nominaal %
Rotterdam Zuid					
vmbo-basis	511	68,5	31,5	66,3	63,2
vmbo-kader	389	84,3	15,7	75,6	70,7
vmbo gemengd / theoretisch	550	77,5	22,5	67,8	58,2
havo	313	77,6	22,4	51,4	25,6
vwo	211	86,7	13,3	52,1	41,7
Overig Rotterdam					
vmbo-basis	565	69,0	31,0	64,6	61,8
vmbo-kader	658	82,8	17,2	76,1	71,4
vmbo gemengd / theoretisch	1.154	84,5	15,5	79,9	67,2
havo	829	83,0	17,0	65,1	43,9
vwo	749	93,1	6,9	70,2	58,5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Van de 511 leerlingen die een opleiding op vmbo-basis volgen, haalt bijna een derde geen vo-diploma. Dit beeld komt overeen met de situatie in de rest van Rotterdam. In de voorgaande paragraaf werd al duidelijk dat een aanzienlijk deel van de vmbo-basis leerlingen zonder diploma doorstroomt naar het mbo. Een onbekend deel zal mogelijk wel een mbo behalen.

Van de leerlingen die het derde leerjaar van vmbo-kader haalt een groot deel een vo diploma. Voor driekwart is dat een diploma op vmbo-kader niveau. Ook voor leerlingen vbmo-kader is het beeld vergelijkbaar met de rest van Rotterdam.

Ruim driekwart van de leerlingen in het vmbo-gl/tl haalt een diploma, het deel dat het diploma nominaal haalt, 1 jaar na leerjaar 3 is met 58,2 procent duidelijk lager. In

⁷ Leerlingen die in het derde brugjaar zaten in 2010/2011 zijn in deze analyse niet apart vermeld, ze zijn opgenomen bij het onderwijstype waar ze in het vierde leerjaar zitten

vergelijking met de rest van Rotterdam zijn leerlingen uit Rotterdam Zuid in het vmbo gl/tl minder succesvol.

Van de havisten haalt ruim driekwart een diploma, de afstroom is aanzienlijk, net iets meer dan de helft van de havo 3 leerlingen haalt uiteindelijk een havo-diploma, en slechts een kwart doet dat nominaal. Dat wil zeggen dat van de havo 3 leerlingen in Rotterdam Zuid een kwart na twee jaar een havo-diploma haalt. Ook in de rest van Rotterdam stromen havisten vaker af, maar de percentages geslaagden liggen hoger dan in Rotterdam Zuid.

Van de vwo 3 leerlingen haalt het overgrote deel een diploma. Maar net als bij de havo-leerlingen haalt maar een krappe meerderheid dit diploma op het niveau waar de leerlingen in het derde leerjaar zat. Iets meer dan veertig procent van de vwo-ers haalt het diploma binnen de beoogde tijd. De percentages in Rotterdam Zuid liggen beduidend lager dan in rest van Rotterdam.

4.6 Sociaaleconomische positie na vier en vijf jaar

In het Sociaal Statistisch Bestand (SSB) van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) is informatie over de sociaaleconomische positie opgenomen. Om de sociaaleconomische positie te kunnen schetsen is informatie uit een zeer omvangrijk aantal registraties nodig. CBS heeft deze registraties in een onderzoeksbestand (het zogenaamde Secmbus) gecombineerd. Door dit onderzoeksbestand te koppelen aan het bevolkingsbestand is inzage gekregen in de sociaaleconomische positie van personen en groepen. Om de score van een persoon op deze sociaaleconomische positie te bepalen heeft het CBS alle inkomsten in de verslagmaand uit de verschillende inkomensbronnen die iemand heeft, met elkaar vergeleken. Het hoogste bedrag is in principe bepalend voor de score op sociaaleconomische positie. Daarnaast heeft het CBS in de bepaling meegenomen of een persoon ingeschreven staat bij een onderwijsinstelling. In de volgende tabel is de positie van de leerlingen uit het derde leerjaar van 2010/2011 na vier en vijf jaar zoals die in Secmbus staat opgenomen.⁸ De positie is vereenvoudigd tot drie groepen en één restcategorie. Is de voornaamste inkomstenbron uit arbeid, een uitkering of is de jongere nog schoolgaand.

---

⁸ Leerlingen die in het derde brugjaar zaten in 2010/2011 zijn in de analyse opgenomen bij het onderwijstype waar ze in het vierde leerjaar zitten

Tabel 4.5: Socioeconomische positie op basis van Secmbus, na 4 en 5 jaar naar type VO

	na vier jaar					na vijf jaar				
	N	% inkomen uit arbeid	% inkomen uit uitkering	schoo- gaand	and- ers	inkomen uit arbeid	% inkomen uit uitkering	schoo- gaand	and- ers	
Rotterdam Zuid										
praktijkonderwijs	115	13,0	24,3	47,8	14,8	17,4	30,4	37,4	14,8	
vmbo-basis	511	15,1	5,1	64,8	15,1	19,6	5,9	55,4	19,2	
vmbo-kader	389	10,5	x	75,8	x	22,6	3,6	61,7	12,1	
vmbo gemengd / theoretisch	550	6,7	x	86,0	x	16,7	x	73,6	x	
havo	313	7,7	x	87,2	x	10,2	x	82,1	x	
vwo	211	5,7	x	89,6	x	6,6	x	89,1	x	
Overig Rotterdam										
praktijkonderwijs	174	20,7	29,9	39,7	9,8	21,8	33,3	31,6	13,2	
vmbo-basis	565	20,9	5,3	57,3	16,5	22,7	7,3	51,3	18,8	
vmbo-kader	658	13,2	2,9	72,6	11,2	24,0	2,7	60,5	12,8	
vmbo gemengd / theoretisch	1.154	6,8	x	86,8	x	17,6	x	72,6	x	
havo	829	5,8	x	89,1	x	11,5	x	82,6	x	
vwo	749	5,7	x	90,3	x	5,2	x	90,3	x	

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI), x betekent een aantal kleiner dan 10

Van de 115 jongeren die praktijkonderwijs volgen in Rotterdam Zuid heeft na vijf jaar 17,4 procent inkomen uit arbeid. Een, in vergelijking met de andere vo-typen, groot deel is afhankelijk van een uitkering (30,4 procent). Ruim een derde van de jongeren die praktijkonderwijs volgen, is na vijf jaar nog onderwijsvolgend. De situatie is vergelijkbaar met de rest van Rotterdam.

Van de vmbo-basis-leerlingen uit Rotterdam Zuid is na vijf jaar nog 55,4 procent onderwijsvolgend. Bijna twintig procent heeft inkomen uit arbeid en een klein deel, 5,9 procent is afhankelijk van een uitkering. Deze situatie is vergelijkbaar met de rest van Rotterdam.

Voor de overige vier onderwijstypen geldt dat hoe hoger het onderwijsniveau in leerjaar drie, hoe groter het deel van de jongeren is dat ook na vijf jaar nog onderwijs volgt. Het aandeel jongeren met inkomen uit werk is na vijf jaar juist kleiner voor jongeren met een hoger opleidingsniveau in leerjaar drie.

Bij de vmbo-basis en vmbo-kader-leerlingen uit Rotterdam Zuid is het aandeel werkenden na vier jaar leerlingen duidelijk lager dan in de rest van Rotterdam. Na vijf jaar vinden meer leerlingen een baan en is het verschil met de rest van Rotterdam kleiner geworden.

5 Loopbaan van mbo-gediplomeerden

5.1 Inleiding

In dit hoofdstuk wordt de loopbaan van mbo-gediplomeerden na het behalen van het diploma beschreven.⁹ De keuze voor dit mbo-cohort is gemaakt omdat hiermee zowel de overgang naar vervolgonderwijs als de overgang naar de arbeidsmarkt mee in beeld kan worden gebracht. Het startpunt voor het cohort is het schooljaar van het behalen van een mbo-diploma. Vanaf dit punt wordt een beeld geschetst van de onderwijs- en of arbeidsloopbaan van deze gediplomeerden in de jaren erna. We richten ons daarbij op de mbo-ers wonend in Rotterdam Zuid die in schooljaar 2010/2011 hun diploma behaalden. De volgende onderzoeksvragen komen aan de orde:

1. Wat zijn de kenmerken van de groep mbo-gediplomeerden die in 2010/2011 hun diploma halen?(leerweg, leeftijd, niveau, sector
2. Hoe ziet de geografische mobiliteit van de gediplomeerden eruit? Welk deel van de vertrekt na de afronding van een mbo-opleiding uit Rotterdam Zuid en welk deel blijft wonen op Zuid?
3. Wat is de arbeidsmarktpositie van de gediplomeerden in de volgende jaren?
4. Welk deel studeert door? En indien er sprake is van een vervolgonopleiding op het mbo, is dit een mbo opleiding op een hoger niveau en of in een ander sector?
5. Behalen jongeren die na hun mbo-diploma een vervolgonopleiding op het mbo of hbo zijn gaan doen wederom een diploma?

Elk van de onderzoeksvragen komt in een aparte paragraaf aan de orde.

---

⁹ In deze analyse is de diploma in 2010/2011 het startpunt, vanzelfsprekend hebben de gediplomeerden een heel diverse voorgeschiedenis. Mogelijk hebben ze al eerder een mbo-opleiding afgerond.

5.2 Kenmerken van mbo-gediplomeerden, cohort 2010/2011

In deze paragraaf wordt ingegaan op de kenmerken de jongeren uit Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam die in het schooljaar 2010/2011 een mbo diploma hebben behaald. Tabel 5.1 bevat de omvang van de groep, de verdeling over de verschillende leerwegen, leeftijdsgroepen, niveaus van de diploma's en de sector waarin het diploma is behaald. Ter vergelijking zijn in de tabel ook de kenmerken van het cohort mbo-gediplomeerden 2010/2011 uit Overig Rotterdam opgenomen.

Tabel 5.1: mbo-gediplomeerden 2010/2011 naar leerweg, leeftijd, niveau en sector en woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Gediplomeerden	2.328		3.450		5.778	
Leerweg						
bol-voltime	1.387	59,6	2.029	58,8	3.416	59,1
bbl-voltime	711	30,5	1.071	31,0	1.782	30,8
Extranei	230	9,9	350	10,1	580	10,0
Leeftijdsgroep						
tot en met 22 jaar	1.436	61,7	2.201	63,8	3.637	62,9
23 tot en met 26 jaar	319	13,7	480	13,9	799	13,8
27 jaar en ouder	573	24,6	769	22,3	1.342	23,2
Niveau						
niveau 1	310	13,3	346	10,0	656	11,4
niveau 2	846	36,3	1.212	35,1	2.058	35,6
niveau 3	568	24,4	857	24,8	1.425	24,7
niveau 4	604	25,9	1.035	30,0	1.639	28,4
Sector						
zorg	189	8,1	298	8,4	487	8,1
techniek	390	16,8	677	18,5	1.067	16,8
economie	585	25,1	857	25,0	1.442	25,1
vervoer, transport en logistiek	161	6,9	248	7,1	409	6,9
welzijn, verzorging	655	28,1	935	27,5	1.590	28,1
groen	29	1,2	50	1,4	79	1,2
overig	319	13,7	385	12,2	704	13,7

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In het schooljaar 2010/2011 hebben 2.328 jongeren uit Rotterdam Zuid een mbo diploma behaald. In tabel 5.1 wordt allereerst onderscheid gemaakt naar leerweg. Binnen het middelbaar beroepsonderwijs worden twee leerwegen onderscheiden namelijk de beroepsopleidende leerweg (bol) en de beroepsbegeleidende leerweg (bbl). Bij de bol wordt 20-60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan beroepspraktijkvorming (stages bij een bedrijf of instelling). Bij de bbl is er nog (veel) groter praktijkcomponent. In de bbl wordt meer dan 60 procent van de totale opleidingsduur besteed aan beroepspraktijkvorming (stages bij een bedrijf of instelling). In totaal moet per leerjaar minstens 300 uur onderwijs (lessen, stages en begeleiding) worden aangeboden. Extranei zijn personen die geen onderwijs volgen maar slechts staan ingeschreven voor het doen van een examen.

Bijna 60 procent van mbo-gediplomeerden in het schooljaar 2010/2011 uit Rotterdam Zuid heeft het diploma behaald in de beroepsopleidende leerweg. Ruim 30 procent behaald het diploma in de beroepsbegeleidende leerweg en bijna 10 procent als extraneus. Deze verdeling over de leerwegen wijkt nauwelijks af van de mbo-gediplomeerden in Overig Rotterdam.

Bijna 62 procent van mbo-gediplomeerden van Rotterdam Zuid is 22 jaar of jonger, bijna 14 procent valt in de leeftijdsgroep 23 t/m 26 jaar en meer dan een kwart is 27 jaar of ouder. Het aandeel mbo-gediplomeerden van 27 jaar of ouder is in Rotterdam Zuid met 24,6 procent wat groter dan in Overig Rotterdam (22,3 procent).

Van de mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid heeft 13,3 procent een mbo-diploma op niveau 1 behaald en 25,9 procent een diploma op niveau 4. Uit de vergelijking met gediplomeerden uit Overig Rotterdam blijkt dat in het schooljaar 2010/2011 van jongeren uit Rotterdam Zuid een groter deel een diploma op niveau 1 en een kleiner deel een diploma op niveau 4 heeft behaald. Het niveau van in het diploma dat jongeren uit Rotterdam Zuid hebben behaald, is dus enigszins lager.

Ten slotte is in tabel 5.1 een onderscheid gemaakt naar sector.¹⁰ In de meeste sectoren is het aandeel gediplomeerden in Rotterdam Zuid en Overig Rotterdam even groot. Van de mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid haalt in 2010/2011 een iets kleiner deel een diploma in de sector techniek.

In tabel 5.2 is een uitsplitsing gemaakt naar leerweg en daarbinnen naar leeftijdsgroep. Met name onder de gediplomeerden van de beroepsbegeleidende leerweg (bbl) en onder de extranei is de oudste leeftijdsgroep relatief omvangrijk. Bij de leerweg bol is dit in Rotterdam Zuid 5,6 procent en in de rest van Rotterdam 4 procent.

Tabel 5.2: mbo-gediplomeerden 2010/2011 naar leerweg, leeftijd en woongebied

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
bol-voltime	1.387		2.029		3.416	
tot en met 22 jaar	1.133	81,7	1.697	83,6	2.830	82,8
23 tot en met 26 jaar	177	12,8	250	12,3	427	12,5
27 jaar en ouder	77	5,6	82	4,0	159	4,7
bbl-voltime	711		1.071		1.782	
tot en met 22 jaar	209	29,4	354	33,1	563	31,6
23 tot en met 26 jaar	110	15,5	187	17,5	297	16,7
27 jaar en ouder	392	55,1	530	49,5	922	51,7
Extranei	230		350		580	
tot en met 22 jaar	94	40,9	150	42,9	244	42,1
23 tot en met 26 jaar	32	13,9	43	12,3	75	12,9
27 jaar en ouder	104	45,2	157	44,9	261	45,0

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI) (extranei en 27 jaar en ouder eruit halen)

¹⁰ De indeling naar sectoren is dezelfde als die in de basismonitor. Zie bijlage 4 voor een toelichting.

Selectie van de doelgroep

De mbo-gediplomeerden vormen een diverse groep en bestaan voor een aanzienlijk deel uit extranei en uit personen die op het moment dat zij een mbo diploma hebben behaald ouder zijn dan 26 jaar. Het NPRZ richt zich met name op jongeren tot 27 jaar en op degenen die de opleiding hebben gevolgd, d.w.z. op de leerwegen bbl en bol. In het vervolg van dit hoofdstuk gaat het dan ook alleen om jongeren tot 27 jaar die via de bol of bbl een diploma hebben behaald.

In het schooljaar 2010/2011 gaat het dan om 1.629 jongeren uit Rotterdam Zuid en 2.488 jongeren uit Overig Rotterdam (zie tabel 5.3).

Tabel 5.3: Mbo-gediplomeerden tot 27 jaar die in schooljaar 2010/2011 een diploma hebben behaald in de bol of bbl naar leerweg, leeftijd en woongebied

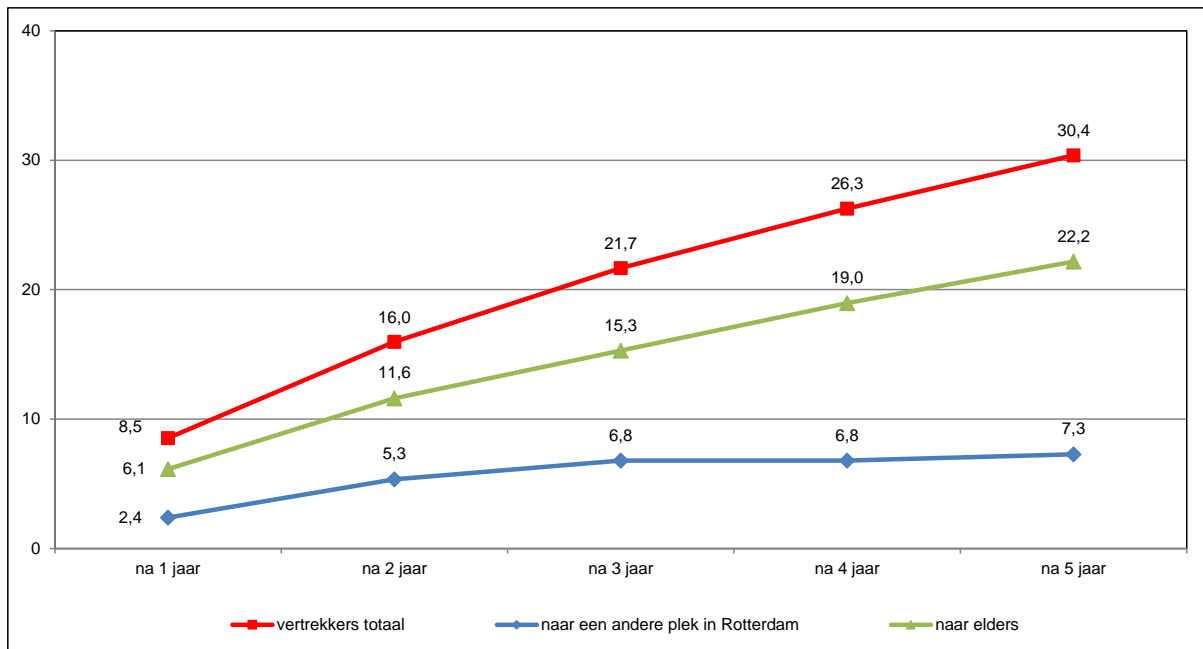
	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal	1.629		2.488		4.117	
bol-voltime	1310		1947		3257	
tot en met 22 jaar	1133	86,5	1697	87,2	2830	86,9
23 tot en met 26 jaar	177	13,5	250	12,8	427	13,1
bbl-voltime	319		541		860	
tot en met 22 jaar	209	65,5	354	65,4	563	65,5
23 tot en met 26 jaar	110	34,5	187	34,6	297	34,5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

5.3 Geografische mobiliteit van de mbo-gediplomeerden

Figuur 5.1 toont welk deel van de mbo-gediplomeerden tot en met 26 jaar uit Rotterdam Zuid in de jaren na het behalen van het diploma uit Rotterdam Zuid vertrekt. Voor de vertrekkers is ook opgenomen of ze naar een andere plek in Rotterdam verhuizen of dat ze naar buiten Rotterdam vertrekken.

Figuur 5.1: Percentage mbo-gediplomeerden 2010/2011 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In de vijf jaar na het behalen van het mbo-diploma vertrekt 30,4 procent van de mbo-ers uit Rotterdam Zuid. Het aandeel vertrekkers is in het eerste jaar 8,5 procent en na twee jaar 16,0 procent, in de jaren daarna neemt het aandeel vertrekkers nog wel toe maar is de groei minder dan in de eerste twee jaren.

Het grootste deel van de vertrekkers vertrekt uit Rotterdam. Na 5 jaar is 22,2 procent van de vertrekkers naar een plek buiten Rotterdam verhuisd. Het kan hier gaan om verhuizing naar een andere gemeente in Nederland of naar het buitenland.

Een klein deel van de gediplomeerden verhuist naar een ander gebied in Rotterdam, na 5 jaar is 7,3 procent van de gediplomeerde mbo-ers uit Rotterdam Zuid naar een andere plek in Rotterdam verhuisd. Vooral in de eerste jaren na het diploma zijn er verhuizingen naar een andere plek in Rotterdam.

In tabel 5.4 zijn ter vergelijking de percentages vertrekkers vanuit Overig Rotterdam opgenomen. Hierbij is geen onderscheid gemaakt tussen vertrekkers vanuit Overig Rotterdam naar Rotterdam Zuid en naar elders. Het aandeel vertrekkers uit Overig Rotterdam ligt op een vergelijkbaar niveau als in Rotterdam Zuid

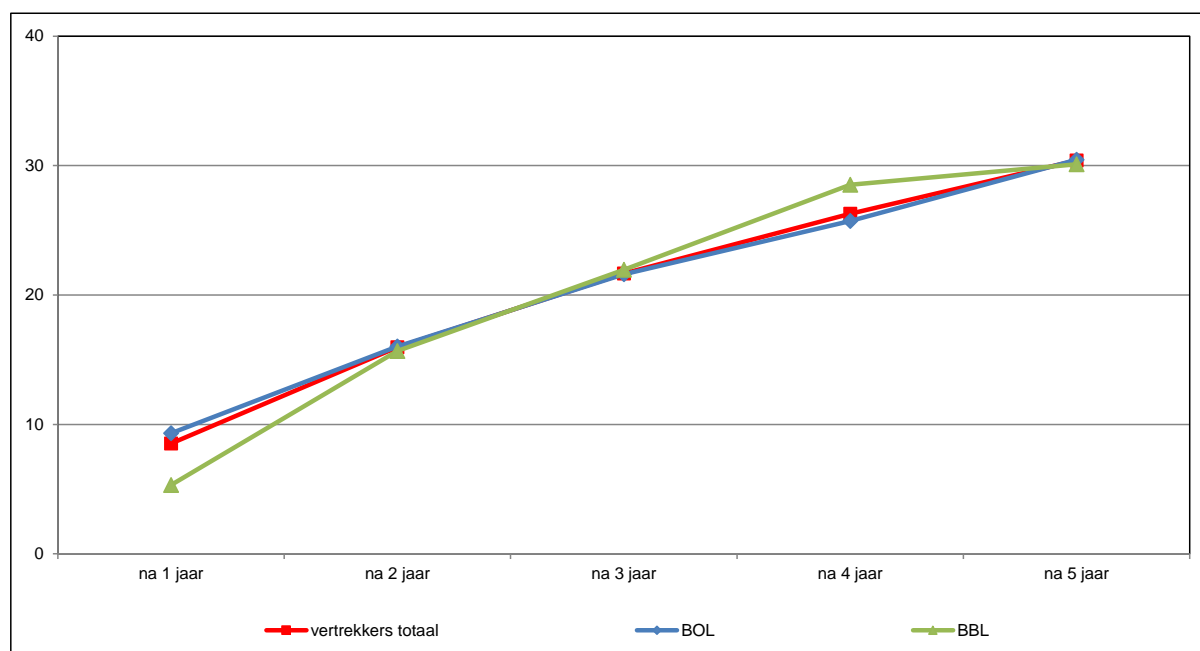
Tabel 5.4: Percentage mbo-gediplomeerden 2010/2011 dat vertrekt, per jaar, naar niveau

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
Rotterdam Zuid					
blijvers	91,5	84,0	78,3	73,7	69,6
vertrekkers	8,5	16,0	21,7	26,3	30,4
waarvan					
naar overig rotterdam	2,4	5,3	6,8	6,8	7,3
naar elders	6,1	11,6	15,3	19,0	22,2
Overig Rotterdam					
blijvers	91,4	84,6	78,9	75,0	70,7
vertrekkers	8,6	15,4	21,1	25,0	29,3

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Geografische mobiliteit naar type mbo opleiding

In figuur 5.2 is het aantal vertrekkers uitgesplitst naar het type mbo-diploma. Er is vrijwel geen verschil in het aandeel vertrekkers tussen deelnemers met een bol-diploma en deelnemers met een bbl-diploma.

Figuur 5.2: Percentage mbo-gediplomeerden 2010/2011 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, naar type mbo per jaar

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Ook in de rest van Rotterdam is geen verschil in het aandeel vertrekkers tussen deelnemers met een bol-diploma en deelnemers met een bbl diploma. (zie tabel 5.5)

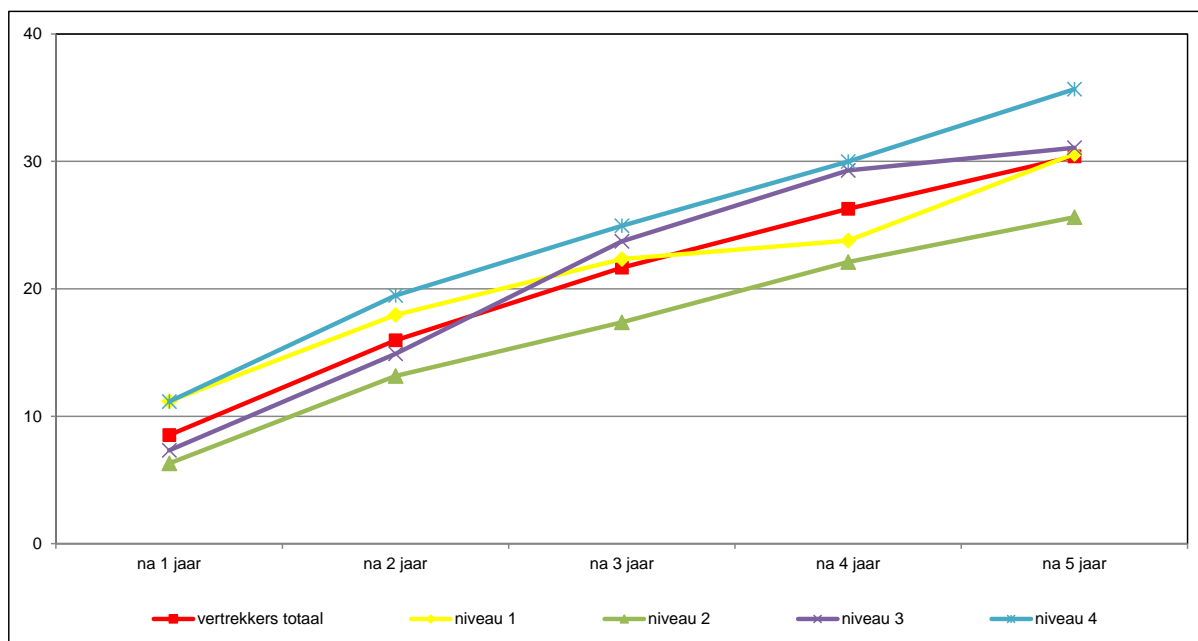
Tabel 5.5: Percentage mbo-ge diplomaerden 2010/2011 dat vertrekt, per jaar, naar type van mbo-opleiding

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
Rotterdam Zuid	8,5	16,0	21,7	26,3	30,4
bol	9,3	16,0	21,6	25,7	30,5
bbl	5,3	15,7	21,9	28,5	30,1
Overig Rotterdam	8,6	15,4	21,1	25,0	29,3
bol	8,6	15,5	21,1	25,1	29,6
bbl	8,7	15,3	21,1	24,6	28,1

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Geografische mobiliteit naar niveau

In figuur 5.3 is de geografische mobiliteit is uitgesplitst naar het niveau van het behaalde mbo-diploma. Van de gediplomeerden op niveau 1 uit Rotterdam Zuid woont na vijf jaar nog 69,4 procent op Rotterdam Zuid en van de gediplomeerden op niveau 2 nog 74,4 procent. Van de gediplomeerden op niveau 3 blijft 68,9 procent en van de deelnemers met een niveau 4 diploma woont na vijf jaar nog 64,3 procent in Rotterdam Zuid. Gedurende de hele periode is het aandeel vertrekkers groter dan gemiddeld voor deelnemers met een diploma op niveau 4 en lager dan gemiddeld voor deelnemers met een diploma op niveau 2.

Figuur 5.3: Percentage mbo-ge diplomaerden 2010/2011 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar, naar niveau

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (O BI)

Ook bij gediplomeerden uit Overig Rotterdam zien we dat er van de niveau 4 gediplomeerden een iets groter deel vertrekt dan van de andere niveaus. Echter ook jongeren uit Overig Rotterdam met een diploma op het laagste niveau verhuizen relatief gezien iets vaker dan de jongeren met een diploma op niveau 2 en 3. Zie tabel 5.6

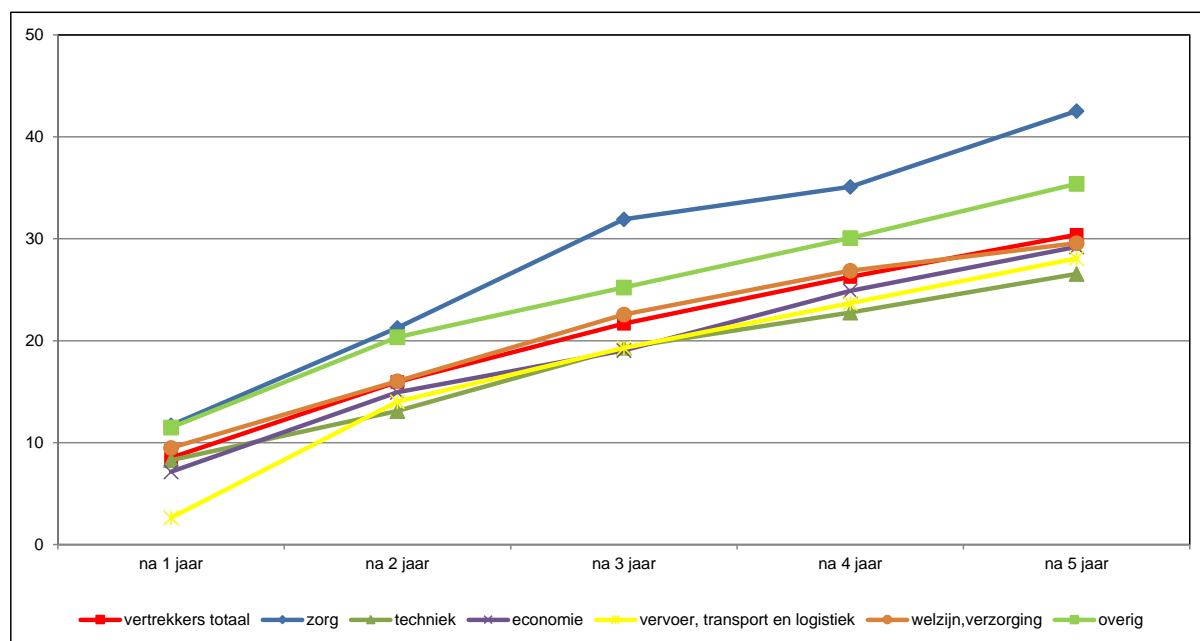
Tabel 5.6: Percentage mbo-gediplomeerden 2010/2011 dat vertrekt, per jaar, naar niveau van mbo-diploma

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
Rotterdam Zuid, totaal	8,5	16,0	21,7	26,3	30,4
niveau 1	11,2	18,0	22,3	23,8	30,6
niveau 2	6,3	13,2	17,4	22,1	25,6
niveau 3	7,3	14,9	23,7	29,3	31,1
niveau 4	11,2	19,5	24,9	30,0	35,7
Overig Rotterdam, totaal	8,6	15,4	21,1	25,0	29,3
niveau 1	12,4	19,0	24,8	30,5	35,0
niveau 2	8,0	13,6	19,7	23,6	26,8
niveau 3	5,9	12,7	17,2	21,3	25,9
niveau 4	10,1	18,3	24,4	27,7	32,7

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Geografische mobiliteit naar sector

Tevens is er een analyse gedaan naar de verschillen in geografische mobiliteit en de onderscheiden sectoren waarin het diploma is behaald. Van de jongeren uit Rotterdam Zuid die een diploma hebben behaald in de zorg vertrekt een groter deel uit Rotterdam Zuid. Van de jongeren die een diploma hebben behaald in de techniek blijft een groter deel in Rotterdam Zuid wonen. In de andere sectoren is het aandeel vertrekkers vergelijkbaar met het gemiddelde.

Figuur 5.4: Percentage mbo-gediplomeerden 2010/2011 dat niet meer in Rotterdam Zuid woont, per jaar, naar sector

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Ook onder jongeren uit de rest van Rotterdam is het aandeel vertrekkers met een diploma in de sector zorg groter dan gemiddeld. In de andere sectoren is er weinig verschil in het aandeel vertrekkers.

Tabel 5.7: Percentage mbo-gediplomeerden 2010/2011 dat vertrekt, per jaar, naar sector

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
Rotterdam Zuid	8,5	16,0	21,7	26,3	30,4
zorg	11,7	21,3	31,9	35,1	42,6
techniek	8,3	13,1	19,3	22,8	26,6
economie	7,1	14,9	19,0	24,9	29,2
vervoer, transport en logistiek	2,6	14,0	19,3	23,7	28,1
welzijn, verzorging	9,5	16,0	22,6	26,9	29,6
overig	11,5	20,4	25,2	30,1	35,4
Overig Rotterdam	8,6	15,4	21,1	25,0	29,3
zorg	7,8	17,4	26,9	31,1	40,1
techniek	8,7	14,3	20,9	24,7	27,6
economie	8,7	15,0	18,6	22,8	27,7
vervoer, transport en logistiek	9,5	14,8	18,9	23,1	26,0
welzijn, verzorging	7,3	14,9	20,5	24,0	28,9
overig	11,2	19,2	26,8	30,8	32,6

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

5.4 Positie op de arbeidsmarkt

In de volgende analyse wordt er gekeken in hoeverre de gediplomeerden van cohort 2010/2011 actief zijn op de arbeidsmarkt. Hierbij wordt gebruik gemaakt van de analyse van de arbeidsmarktmonitor van OBI, daarin wordt voor alle Rotterdammers deze positie bepaald. Vanzelfsprekend komt het combineren van werk en opleiding regelmatig voor. Bij deze analyse is de arbeidsmarktpositie lijdend. Hiervoor worden de jongeren ingedeeld in vier groepen:

1. Werkend, 11 uur of minder per week
2. Werkend, 12 uur of meer per week
3. Niet-werkende beroepsbevolking
4. Geen beroepsbevolking/Student/scholier

Bij de verdeling naar arbeidsmarktgroepen is arbeid het uitgangspunt. De eerste twee groepen jongeren hebben werk. Zij werken in een kleinere baan waarbij 11 uur of minder per week wordt gewerkt of in een baan waarbij 12 uur of meer wordt gewerkt. De jongeren die een uitkering krijgen en/of zijn ingeschreven bij het UWV als werkzoekend worden beschouwd als niet werkend maar wel daar naar op zoek. De jongeren in deze drie groepen behoren tot de beroepsbevolking. Zij kunnen overigens hiernaast ook nog onderwijs volgen.

De resterende groep is niet actief op de arbeidsmarkt en behoort niet tot de beroepsbevolking. In deze groep vallen zowel jongeren die geen onderwijs volgen als jongeren die wel onderwijs volgen.

De situatie op de arbeidsmarkt wordt in de volgende tabel weergegeven voor de vijf jaren na het behalen van de diploma.

In tabel 5.8 is te zien dat er na verloop van tijd meer jongeren aan het werk gaan. Van de jongeren uit Rotterdam Zuid heeft na één jaar een kwart werk met een werkweek van minder dan 12 uur en 37 procent werk met een werkweek van 12 uur en meer. Na vijf jaar heeft 16,8 procent werk met een werkweek van 11 uur of minder en 49,3 werkt 12 uur of meer per week. Op elk van de meetmomenten is het aandeel jongeren met een baan van minimaal 12 uur in Overig Rotterdam iets groter dan in Rotterdam Zuid.

Tabel 5.8: Arbeidsmarktpositie in de jaren na het behalen van de mbo-diploma

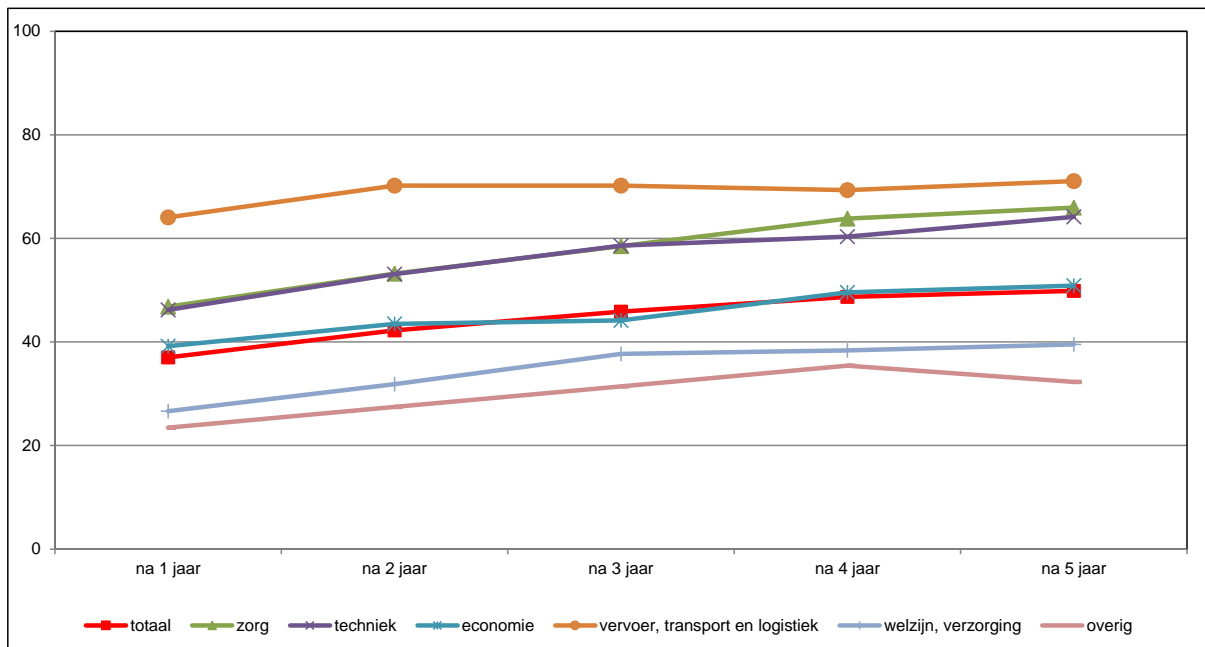
	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Totaal	1.629		2.488		4.117	
Na 1 jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	411	25,2	641	25,8	1.052	25,6
werkt 12+ uur	603	37,0	1.063	42,7	1.666	40,5
niet-werkende berbev	79	4,8	96	3,9	175	4,3
anders	536	32,9	688	27,7	1.224	29,7
Na 2 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	344	21,1	519	20,9	863	21,0
werkt 12+ uur	688	42,2	1.219	49,0	1.907	46,3
niet-werkende berbev	134	8,2	140	5,6	274	6,7
anders	463	28,4	610	24,5	1.073	26,1
Na 3 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	287	17,6	465	18,7	752	18,3
werkt 12+ uur	747	45,9	1.192	47,9	1.939	47,1
niet-werkende berbev	154	9,5	218	8,8	372	9,0
anders	441	27,1	613	24,6	1.054	25,6
Na 4 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	243	14,9	395	15,9	638	15,5
werkt 12+ uur	793	48,7	1.266	50,9	2.059	50,0
niet-werkende berbev	212	13,0	265	10,7	477	11,6
anders	381	23,4	562	22,6	943	22,9
Na 5 Jaar						
werkt 1 t/m 11 uur	273	16,8	353	14,2	626	15,2
werkt 12+ uur	812	49,8	1.407	56,6	2.219	53,9
niet-werkende berbev	179	11,0	249	10,0	428	10,4
anders	365	22,4	479	19,3	844	20,5

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

Het aandeel niet werkende jongeren dat wel tot de beroepsbevolking hoort in is Rotterdam Zuid in de vervolgjaren iets groter dan elders in Rotterdam. Het lijkt erop dat de mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid meer moeite hebben om werk te vinden dan de mbo-gediplomeerden uit de rest van Rotterdam. Het percentage niet werkende jongeren loopt tot in het vierde jaar op. Voor een deel gaat dit samen met het kleiner worden van de groep die niet tot de beroepsbevolking. Dit gebeurt omdat minder mensen een opleiding volgen. In het vijfde jaar daalt het aandeel

niet-werkende jongeren. Dit geldt voor beide gebieden, mogelijk is dit een gevolg van het economische herstel in 2015/2016.

De volgende analyse is toegespitst op de gediplomeerden met een baan van meer dan 12 uur per week. In figuur 5.5 wordt de arbeidsmarktpositie van mbo-gediplomeerden naar sector vergeleken. Te zien is dat jongeren die een diploma halen in de sector vervoer, transport en logistiek na een jaar al relatief vaak werk met een werkweek van 12 uur en meer hebben. In alle vervolgjaren is het aandeel werkenden onder deelnemers met dit diploma het grootst. Deelnemers met een diploma in de zorg of techniek hebben ook vaker dan gemiddeld een baan van meer dan 12 uur per week. Van de deelnemers uit de sector welzijn en verzorging en deelnemers met een overige opleiding heeft een kleiner deel een baan voor minimaal 12 uur per week.

Figuur 5.5: Percentage mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid 2010/2011 dat meer dan 12 uur per week werkt, naar sector

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In tabel 5.9 zijn, naast de sectorvergelijking in figuur 5.5 nog een aantal vergelijkingen opgenomen. Allereerst wordt het type mbo opleiding dat de deelnemers gevolgd hebben vergeleken. Vervolgens komt het niveau van de opleiding aan bod. Als derde kijken we naar het aandeel werkenden per sector waarin het diploma is behaald.

Tabel 5.9: Percentage mbo-ge diplomaerden 2010/2011 dat meer dan 12 uur per week werkt, per jaar, naar type, niveau en sector van mbo-diploma

	na 1 jaar	na 2 jaar	na 3 jaar	na 4 jaar	na 5 jaar
Rotterdam Zuid	37,0	42,2	45,9	48,7	49,8
bol	27,6	34,3	39,2	42,4	43,4
bbl	75,5	74,9	73,0	74,3	76,2
niveau 1	18,4	20,4	25,2	30,1	24,8
niveau 2	37,2	43,3	43,3	45,3	45,4
niveau 3	42,2	49,2	54,0	54,3	59,6
niveau 4	40,7	44,6	51,2	56,5	58,2
zorg	46,8	53,2	58,5	63,8	66,0
techniek	46,2	53,1	58,6	60,3	64,1
economie	39,2	43,5	44,2	49,6	50,9
vervoer, transport en logistiek	64,0	70,2	70,2	69,3	71,1
welzijn, verzorging	26,6	31,8	37,7	38,4	39,5
overig	23,5	27,4	31,4	35,4	32,3
Overig Rotterdam	42,7	49,0	47,9	50,9	56,6
bol	31,7	40,0	40,0	43,2	50,1
bbl	82,4	81,5	76,5	78,6	79,9
niveau 1	20,8	24,8	27,0	27,9	33,6
niveau 2	42,0	44,9	42,9	45,7	48,9
niveau 3	52,5	59,9	57,8	60,6	67,0
niveau 4	42,3	51,8	51,5	55,4	62,9
zorg	59,9	73,7	70,7	72,5	75,4
techniek	56,5	60,3	59,1	62,5	70,2
economie	37,8	43,1	44,6	46,3	53,2
vervoer, transport en logistiek	62,1	69,8	60,9	68,0	66,9
welzijn, verzorging	33,6	40,6	38,5	42,0	47,0
overig	28,3	34,4	35,5	37,7	43,8

Bron: SSB, bewerking Risbo/gemeente Rotterdam (OBI)

In de bbl opleiding, wordt werken al gecombineerd met de opleiding en is ook het deel dat na de opleiding een baan heeft van minimaal 12 uur per week. Na de opleiding is het aandeel werkenden 75,5 procent. Het aandeel werkenden met een bol diploma neem door de jaren wel sterker toe, maar ook na vijf jaar is er nog een aanzienlijk verschil in het aandeel werkenden. Mogelijk volgen zijn nog een opleiding

Hoe hoger het niveau van de mbo opleiding is, hoe groter is het aandeel werkenden. Dit geldt vooral voor de verschillen tussen niveau 1 en 2. Het aandeel werkenden op niveau 3 en 4 is weer een stuk groter, maar tussen niveau 3 en 4 is het verschil klein, en zelfs iets groter voor gediplomeerden met een niveau 3 opleiding. Mogelijk studeert een groter deel van de niveau 4 gediplomeerden nog door.

Een groter deel van de deelnemers met een diploma zorg of techniek heeft een baan van minimaal 12 uur per week. In Rotterdam Zuid is, meer dan in Overig Rotterdam ook een diploma in vervoer, transport en logistiek een goede basis voor een baan van minimaal 12 uur per week.

5.5 Doorstuderen na het behalen van een mbo-diploma

In deze paragraaf wordt gekeken in hoeverre het cohort mbo-gediplomeerden uit het schooljaar 2010/2011 na het behalen van het diploma doorgaat met studeren.

Tabel 5.8: Doorstuderen één jaar na het behalen van een mbo diploma

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam		
	n	%	n	%	n	%	
Na 1 jaar		1629		2488		4117	
geen onderwijs		591	36,3	990	39,8	1581	38,4
wel onderwijs		1038	63,7	1498	60,2	2536	61,6
waarvan							
mbo		807	49,5	1112	44,7	1919	46,6
hbo		231	14,2	386	15,5	617	15,0

Van de mbo gediplomeerden in Rotterdam Zuid gaat 63,7 procent verder in het onderwijs. Dit percentage is hoger dan in de rest van Rotterdam waar 60,2 procent verder studeert.

In de volgende tabel wordt ingegaan op het niveau van de vervolgopleiding. Ook hierbij gaat het om de opleiding die het jaar volgend op het halen van het diploma wordt gevolgd. Er wordt hierbij bekeken of de vervolgopleiding op hetzelfde of een hoger niveau ligt. De percentages worden berekend op het totaal aantal gediplomeerden van het betreffende niveau.

Tabel 5.9: Doorstuderen één jaar na het behalen van een mbo diploma, niveau van de vervolgopleiding

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam		
	n	%	n	%	n	%	
niveau 1							
hoger niveau		141	68,4	160	70,8	301	69,7
niveau 2							
gelijk niveau		48	8,4	75	9,0	123	8,7
hoger niveau		352	61,8	502	60,0	854	60,7
niveau 3							
gelijk niveau		33	8,3	52	8,6	85	8,5
hoger niveau		186	47,0	264	43,6	450	44,9
niveau 4							
gelijk niveau		36	7,9	45	5,5	81	6,3
hoger niveau		231	50,5	386	47,1	617	48,3

Van de mbo-gediplomeerden niveau 1 uit Rotterdam Zuid doet 68,4 procent na een jaar een opleiding op een hoger niveau. Van de niveau 2 gediplomeerden volgt 61,8 procent na een jaar een opleiding op een hoger niveau.

Van de gediplomeerden op niveau 3 en 4 doet rond de 8 procent een opleiding op gelijk niveau en rond de helft een opleiding op een hoger niveau. Vergeleken met de jongeren de rest van Rotterdam zijn de verschillen niet groot. De jongeren uit Rotterdam Zuid met een diploma van niveau 3 volgen het jaar erop iets minder vaak een mbo/hbo-opleiding.

De volgende tabel laat zien in hoeverre jongeren na het behalen van het mbo-diploma doorstuderen in de vijf schooljaren erna. Van de jongeren uit Rotterdam Zuid doet 27,6 procent in de vijf jaren na de diploma geen opleiding meer, van de jongeren uit de rest van Rotterdam is dit 31,1 procent.¹¹ Vergeleken met de jongeren uit de rest van Rotterdam doen de jongeren uit Rotterdam Zuid iets vaker nog een opleiding.

Tabel 5.11: Vervolg van de schoolcarrière in de vijf jaren na het halen van het mbo-diploma

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
Na het examen niet meer gestudeerd	450	27,6	773	31,1	1223	29,7
nog één jaar gestudeerd	220	13,5	303	12,2	523	12,7
nog twee jaar gestudeerd	164	10,1	221	8,9	385	9,4
nog drie jaar gestudeerd	134	8,2	206	8,3	340	8,3
nog vier jaar gestudeerd	135	8,3	233	9,4	368	8,9
nog vijf jaar gestudeerd	274	16,8	382	15,4	656	15,9
onderbroken studie	252	15,5	370	14,9	622	15,1

De verschillen in percentages mbo-gediplomeerden die in 2010/2011 hun diploma haalden en erna doorstudeerden zijn beperkt voor jongeren die op 1 oktober 2010 woonden in Rotterdam Zuid en jongeren die woonden in de rest van Rotterdam.

Rond de 15 procent van de jongeren heeft een onderbroken schoolloopbaan na het behalen van het mbo-diploma. In meer dan de helft van de gevallen gaat het om studenten die een of twee jaar stoppen en de overige jaren wel studeren. De helft van de groep die de studie onderbreekt studeert dus minstens nog drie jaar door. De verschillen tussen de jongeren die uit Rotterdam Zuid komen en uit de rest van Rotterdam zijn beperkt.

¹¹ Dit percentage wijkt af van het aandeel gediplomeerden dat na één jaar niet meer studeert in tabel 5.11. In deze analyse zijn gediplomeerden die in een later jaar weer zijn gaan studeren opgenomen in de categorie 'onderbroken studie'.

Vervolgens is nagegaan of de mbo-gediplomeerden die hun diploma haalden in het schooljaar 2010/2011 in de vijf jaren erna nog een diploma hebben gehaald op het mbo of in het hoger onderwijs. Van de mbo-gediplomeerde jongeren uit Rotterdam Zuid heeft meerder dan 40 procent nog een diploma behaald. Dit aandeel is nagenoeg hetzelfde als onder de jongeren uit de rest van Rotterdam.

Tabel 5.12: Behalen van een diploma in de vijf jaren na het halen van het mbo-diploma

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
haalt geen diploma meer	952	58,4	1459	58,6	2411	58,6
haalt één diploma	513	31,5	709	28,5	1222	29,7
haalt meer dan één diploma	164	10,1	320	12,9	484	11,8

In de volgende tabel is het niveau van de behaalde vervolgdiploma's weergegeven. In het geval dat iemand meerdere diploma's heeft behaald, is alleen het hoogste niveau weergegeven. Bijna drie op tien van de mbo-gediplomeerden uit Rotterdam Zuid heeft nog een mbo-diploma behaald. Voor de jongeren uit de rest van Rotterdam is dit percentage iets lager. Een tiende deel van de jongeren uit Rotterdam Zuid heeft een diploma in het hoger onderwijs gehaald, een iets lager percentage dan van de jongeren uit de rest van Rotterdam.

Tabel 5.13: Niveau van de hoogste behaalde diploma in de vijf jaren na het halen van het mbo-diploma

	Rotterdam Zuid		Overig Rotterdam		Rotterdam	
	n	%	n	%	n	%
assistentopleiding	x	x	x	x	x	x
basisberoepsopleiding	101	6,2	114	4,6	215	5,2
vakopleiding	177	10,9	262	10,5	439	10,7
middenkader-/specialistenopleiding	195	12,0	270	10,9	465	11,3
HBO - propedeuse-diploma	118	7,2	198	8,0	316	7,7
HBO - diploma associate degree	x	x	x	x	x	x
HBO - bachelor-diploma	71	4,4	163	6,6	234	5,7
HBO - master-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-propedeuse-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-bachelor-diploma	x	x	x	x	x	x
WO - hoofd-master-diploma	x	x	x	x	x	x

*Aantallen kleiner dan tien zijn vervangen door een 'x'

Bijlage 1 Overzicht van de gebruikte SSB-bestanden

Persoonsgegevens

SSB Gbapersoontab: Demografische achtergronden van personen in de GBA

SSB Gbaburgerlijkestaatbus: Burgerlijke staat van personen in de GBA

Gbaadresobjectbus: Adreskenmerken van personen in de GBA.

Vslgwbtab: Rinobjectnummer met gemeente, wijk en buurtcode.

Onderwijsgegevens

SSB Inschrwpotab: Inschrijvingen in het basisonderwijs

SSB Inschrwectab: Inschrijvingen in het speciaal onderwijs

SSB Citotab: Deelnemers aan de Cito-eindtoets Basisonderwijs

SSB Onderwijsdeelnemerstab: Deelnemers in het voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs

SSB Onderwijsinschrtab: Inschrijvingen in het voortgezet, middelbaar en hoger onderwijs

SSB Examvotab: Examenuitslagen in het voortgezet onderwijs

SSB Diplomambotab: Diploma's in het middelbaar beroepsonderwijs

SSB Vsvtab: Voortijdig schoolverlater

SSB Brintab: Vestigingen van onderwijsinstellingen (2003 t/m 2012)

Arbeidmarktgegevens

SSB Baanprsjaarbedragtab: Banen van personen

SSB Baankenmerkenbus: Kenmerken van banen

SSB polisikobus1: Kwantitatieve gegevens van banen

SSB Poliskibus: Kwalitatieve gegevens van banen

SSB zelfstandigentab: Personen met winst uit onderneming

SSB Vrlwusuitkering1atab: Uitkeringen aan personen op grond van de Werkloosheidswet

SSB wwuitkeringint: Werkloosheidswet uitkeringen

SSB Vrlwuspersoonbus: Personen met een werkloosheidsuitkering

SSB Vrlbijstanduitkeringtab: Bijstandsuitkeringen

SSB aototjaarbedragtab: Arbeidsongeschiktheidsuitkering

SSB aototpersoonbus: Arbeidsongeschiktheidsuitkering

SSB Ovuitkpersoonbus: Overige uitkeringen

SSB Cwitab: Personen die staan ingeschreven bij het Centrum voor Werk en Inkomen

SSB secmbus Personen sociaaleconomische categorie

Bijlage 2 Gebruikte dan wel geconstrueerde variabelen

Voor de bepaling van het leerlinggewicht is per 1 januari 2015 een nieuwe regeling van kracht die het gebruik van een standaard ouderverklaring verplicht stelt. Alleen bij het gebruik van deze verklaring kan een school aanspraak maken op de gewichtenregeling. De indeling in gewichten is met de invoering van de verplichte verklaring niet veranderd. Het gewicht wordt bepaald op het moment van inschrijven op een school en verandert niet als de situatie wijzigt. Het is hierdoor wel mogelijk dat broertjes en zusjes een verschillend leerlinggewicht kunnen hebben. Het leerlinggewicht kan één van de volgende drie waarden hebben die bepaald worden aan de hand van het opleidingsniveau van de ouders:

- Categorie 1 ouders/verzorgers die geen onderwijs hebben genoten of maximaal basisonderwijs of (v)so-zmlk. De ouder/verzorger heeft maximaal (speciaal) basisonderwijs (tot en met het dertiende levensjaar) of (v)so-zmlk gehad.
- Categorie 2 Maximaal lbo/vbo, praktijkonderwijs/lwoo of vmbo basis-of kaderberoepsgerichte leerweg of de ouder/verzorger heeft maximaal twee klassen/leerjaren onderwijs in een andere schoolopleiding in het voortgezet onderwijs aansluitend op het basisonderwijs afgerond.
- Categorie 3 De ouder/verzorger heeft meer dan twee klassen/leerjaren mavo (c of d niveau), havo of vwo, dan wel vmbo gemengde leerweg of theoretische leerweg gevolgd. Voor het niveau mavo/havo/vwo kunnen ook de oudere opleidingen worden gelezen: (m)ulo, mms of hbs. Of de ouder/verzorger heeft een mbo, hbo of wo opleiding gevolgd

De regeling kent twee gewichten: 0,3 en 1,2. De gewichten zijn gekoppeld aan de eerder genoemde opleidingscategorieën 1, 2 en 3.

- Het gewicht 0,3 wordt toegekend aan leerlingen van wie beide ouder(s)/verzorger(s)belast zijn met de dagelijkse verzorging en opvoeding en een opleiding uit categorie 2 hebben gehad.
- Het gewicht 1,2 wordt toegekend aan leerlingen van wie één ouder/verzorger een opleiding heeft gevolgd uit categorie 1 en de andere ouder/verzorger een opleiding uit categorie 1 óf 2.
- Het gewicht 0 wordt toegekend aan leerlingen van wie één van de ouders/verzorgers een opleiding heeft gevolgd uit categorie 3.

Bijlage 3 Speciaal onderwijs en speciaal basisonderwijs

Wat is speciaal onderwijs?

Speciaal onderwijs is onderwijs voor kinderen met een handicap, chronische ziekte of stoornis. Deze kinderen krijgen in het speciaal onderwijs meer aandacht en ondersteuning dan in het gewone onderwijs.

Het speciaal onderwijs bestaat uit 4 clusters:

Cluster 1: blinde, slechtziende kinderen. Dit zijn scholen voor visueel gehandicapte kinderen of meervoudig gehandicapte kinderen die slechtziend of blind zijn. De meeste van deze kinderen gaan met speciale begeleiding naar het gewone onderwijs. De overige bezoeken speciale scholen.

Cluster 2: dove, slechthorende kinderen. Dit cluster bestaat uit scholen voor dove en slechthorende kinderen en voor kinderen met ernstige spraakmoeilijkheden of taalmoeilijkheden. De scholen zijn er ook voor kinderen met communicatieve problemen, zoals bij bepaalde vormen van autisme.

Cluster 3: gehandicapte en langdurig zieke kinderen. Dit zijn scholen voor leerlingen met lichamelijke of verstandelijke beperkingen. En voor langdurig zieke kinderen en leerlingen met epilepsie.

Cluster 4: kinderen met stoornissen en gedragsproblemen. Dit cluster bestaat uit scholen voor kinderen met psychiatrische stoornissen of ernstige gedragsproblemen. Ook scholen die verbonden zijn aan pedologische (kinderkundige) instituten vallen onder dit cluster.

Voortgezet speciaal onderwijs

Leerlingen in het speciaal onderwijs gaan meestal na hun 12e naar het voortgezet speciaal onderwijs. Hier kunnen ze blijven tot hun 20e verjaardag. Het voortgezet speciaal onderwijs werkt met dezelfde clusters.

Speciaal basisonderwijs

Naast het speciaal onderwijs is er het speciaal basisonderwijs. Speciale basisscholen zijn bedoeld voor:

- moeilijk lerende kinderen;
- kinderen met opvoedingsmoeilijkheden;
- alle andere kinderen die speciale ondersteuning en aandacht nodig hebben.

Deze scholen hebben dezelfde kerndoelen als gewone basisscholen, maar de leerlingen krijgen meer tijd om deze te bereiken. De scholen hebben kleinere groepen en meer deskundigen. Leerlingen kunnen tot hun 14e jaar op een school voor speciaal basisonderwijs terecht.

Na het speciaal basisonderwijs gaan leerlingen naar het vmbo, het praktijkonderwijs of het voortgezet speciaal onderwijs.

Bijlage 4 Sectorindeling in het MBO

In deze rapportage zijn in het mbo zeven sectoren onderscheiden. De indeling sluit voor een deel aan op de indeling die het CBS hanteert, voor aantal opleiding wijkt de indeling af.

Uitgangspunt is de opleidingsvariabele van het CBS *RICHTINGMBO2*. Hierin worden 56 categorieën onderscheiden. Van deze categorieën zijn er 51 waarvan alle daaronder vallende CREBO-codes in één van de zeven sectoren vallen. Voor 5 categorieën is een nadere uitsplitsing gemaakt. In het schema hieronder is de gekozen indeling opgenomen.

Cat nr	Indeling voor rapportage en categorienaam
	Zorg
7a	Verpleging
7b	Verzorging
7d	Medische ondersteuning
	Techniek
2b	Grafische vormgeving
2c	Audiovisuele productie
2z	OnderwijsVormgeving en audiovisuele productie; ongedeeld
4a	ICT
4z	ICT; ongedeeld
5a	Werktuigbouwkunde
5b	Productietechniek
5c	Metaalproductie
5d	Elektrotechniek
5e	Installatietechniek
5f	Proces- en chemische laboratoriumtechniek
5g	Auto-, vliegtuig- en scheepvaartindustrie
5j	Hout- en meubelindustrie
5k	Bouw
5l	Grond-, weg-, en waterbouw
5z	Techniek, industrie en bouw; ongedeeld
7e	Medische techniek
	Economie
3a	Groothandel
3b	Detailhandel
3c	Marketing en communicatie
3d	Financiële dienstverlening
3e	Boekhouding en bedrijfsadministratie
3f	Managementondersteuning
3g	Secretarieel werk en informatiedienstverlening
3h	Juridische ondersteuning
3z	Handel, administratie en juridische ondersteuning; ongedeeld
8a	Horeca: management en bediening
8b	Horeca: bereiding van maaltijden
8c	Toerisme
8d	Recreatie
8f	Facilitaire dienstverlening
	Vervoer, Transport en Logistiek
8i	Vervoer
8j	Logistiek
	Welzijn, Verzorging
1a	Ondersteuning in het onderwijs
1z	Onderwijs; ongedeeld
7f	Sociaal-pedagogisch werk
7g	Maatschappelijke en sociaal-juridische dienstverlening
7h	Sociaal-cultureel werk
8e	Sport en bewegen
8g	Haarverzorging
8h	Schoonheidsverzorging
	Groen
6a	Landbouw en natuurlijke omgeving
6b	Dierhouderij en diervverzorging
6z	Landbouw en dieren; ongedeeld
	Overig

8k	Veiligheid en milieu
8z	Persoonlijke dienstverlening, vervoer en veiligheid; ongedeelde
9a	Algemeen
9z	Combinatie van opleidingsrichtingen

Voor vijf categorieën vallen de opleidingen in verschillende sectoren. Daarvoor is de volgende indeling gemaakt naar crebocode:

2a * Kunst, ruimtelijke presentatie en communicatie

De volgende Crebo codes vallen onder **Techniek**

23098 ruimtelijke vormgeving niv 4
 25158 interieuradviseur
 25212 ruimtelijk vormgever
 25265 technicus human technology
 90940 interieuradviseur
 91143 technicus middenkader wei (human technology)
 91144 technicus middenkader wei (industriële design)
 91530 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (medewerker productpresentatie)
 91540 vormgever/medewerker ruimtelijke presentatie en communicatie
 91541 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (stand-, winkel- en decorvormgever)
 91542 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (vormgever productpresentatie)
 91543 vormgeving ruimtelijke presentatie en communicatie (winkelpubliciteitvormgever)
 92682 middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud (kleur- en interieuradviseur)
 92870 pianotechnicus
 92871 pianotechniek (pianotechnicus)
 92872 pianotechniek (pianotechnicus/ondernemer)
 94524 middenkaderfunctionaris afbouw en onderhoud (kleur- en interieuradviseur)
 94790 human technology
 95700 applicatie- en mediaontwikkeling (gamedeveloper)

De volgende Crebo codes vallen onder **Overig**

23179 artiesten niv 4
 25472 acteur
 25495 danser
 25496 musicalperformer
 25497 muzikant
 90030 artiest
 90031 artiest (dans)
 90032 artiest (drama)
 90033 artiest (musical)
 90034 artiest (muziek)
 90035 artiest (sounddesign)
 90036 artiest (muziek sounddesign)
 90037 artiest (muziek uitvoerend)
 90038 artiest(muziek)

5h* Brood- en banketbakkerij en overige voedingsindustrie

De volgende Crebo codes vallen onder **Techniek**

90014 allround operator (allround operator voedingsindustrie)
 90313 operator (operator voedingsindustrie)
 97340 allround operator (allround voedingsoperator aequor)
 97380 operator (voedingsoperator aequor)

De volgende Crebo codes vallen onder **Overig**

10493 specialist banketbakker; l1st brood banketb bedr
 10495 specialist broodbakker; l1st brood banketb bedr
 10496 all-round banketbakker; l1st brood banketb bedr
 10497 all-round brood- en banketbakker; l1st brood banketb bedr
 10498 all-round broodbakker; l1st brood banketb bedr
 10499 banketbakker; l1st brood banketb bedr
 10500 brood- en banketbakker; l1st brood banketb bedr
 10501 broodbakker; l1st brood banketb bedr
 10504 assistent bakker; l1st brood banketb bedr
 10767 productie-assistent versindustrie; svo (vleessector)
 10769 productiemedewerker versindustrie; svo (vleessector)
 10771 productievakkkracht versindustrie; svo (vleessector)
 10773 leidinggevende versindustrie; svo (vleessector)
 10815 broodbakker grootwinkelbedrijf bb
 10818 leidinggevende bakkerij grootwinkelbedrijf mk
 10819 ondernemer bakkersbedrijf mk
 10820 banketbakker grootwinkelbedrijf bb
 10826 leidinggevende ambachtelijke bakkerij mk
 11023 vakbekwaam medewerker levensmiddelentechnoloog 3 vk
 11032 middenkaderfunctionaris levensmiddelentechnoloog 4 mk

11049 medewerker levensmiddelentechnoloog 2 bb
 12002 assistent medewerker voedsel en groen (voedingsindustrie) as
 23082 brood en banket niv 4
 25172 leidinggevende bakkerij
 25173 uitvoerend bakker
 25174 zelfstandig werkend bakker
 25183 patissier
 25460 medewerker voeding en technologie
 25461 vakbekwaam medewerker voeding en technologie
 25462 vakexpert voeding en kwaliteit
 25463 vakexpert voeding en technologie
 25464 vakexpert voeding en voorlichting
 90304 ondernemer horeca/bakkerij (ondernemer bakkerij)
 90640 assistent bakker
 90690 banketbakker
 90700 banketbakker (allround banketbakker)
 90720 brood- en banketbakker
 90730 brood- en banketbakker
 90731 brood- en banketbakker (allround brood- en banketbakker)
 91631 vakbekwaam medewerker versdetailhandel (slager-traiteur)
 91632 vakbekwaam medewerker versdetailhandel (worstmaker)
 91651 medewerker versdetailhandel (productiemedewerker versdetailhandel)
 91660 meewerkend voorman vlees- en gemaksvoedingsindustrie
 92950 productiemedewerker vleesindustrie
 92960 productieleider vlees- en gemaksvoedingsindustrie (productieleider vlees- en gemaksvoedingsindustrie)
 93690 productievakkracht versindustrie
 93700 productiemedewerker versindustrie
 93760 assistent medewerker voedsel en leefomgeving (assistent voeding/voedingsindustrie svo)
 94220 brood en banket
 94221 brood en banket (brood- en banketbakker)
 94222 brood en banket (banketbakker)
 94230 brood en banket
 94231 brood en banket (allround broodbakker)
 94232 brood en banket (allround banketbakker)
 94233 brood en banket (allround brood- en banketbakker)
 94240 brood en banket
 94241 brood en banket (patissier)
 94242 brood en banket (leidinggevende bakkerij)
 94730 productievakkracht versindustrie
 95747 brood en banket (uitvoerend bakker)
 95748 brood en banket (zelfstandig werkend banketbakker)
 95749 brood en banket (zelfstandig werkend broodbakker)
 97210 technoloog voedingsindustrie
 97211 technoloog voedingsindustrie (specialist product en proces)
 97212 technoloog voedingsindustrie (teamleider/ coordinator)
 97213 technoloog voedingsindustrie (kwaliteitsmedewerker)
 97475 assistent medewerker voedsel en leefomgeving (assistent voeding/voedingsindustrie aequor)
 97520 kwaliteitsmanagement voeding (kwaliteitscoördinator)
 97540 food manager
 97541 voedingsmanagement (voedingspecialist)
 97542 voedingsmanagement (manager voeding)

5i* **Kleding- en schoenenindustrie**

De volgende Crebo codes vallen onder **Techniek**

10915 schoenhersteller bb
 92830 leestenmaker (leestenmaker)
 92840 onderwerkmaker
 92880 schachtenmaker
 92900 schoenhersteller (schoenhersteller)
 93610 schoenhersteller
 93683 creatief vakmanschap (ambachtelijk schoenmaker)
 93684 creatief vakmanschap (hoedenmaker)
 93685 creatief vakmanschap (lederwarenmaker)
 95590 schoenhersteller (schoenhersteller/ondernemer)
 95694 orthopedische technieken (leestenmaker)

De volgende Crebo codes vallen onder **Overig**

10360 middenkader medewerker productie; voc/betex
 10361 middenkader medewerker ontwikkeling; voc/betex
 10362 middenkader medewerker commercie; voc/betex
 10363 medewerker grootvak maatkleding; voc/betex
 10364 eerste medewerker naai-/perszaal; voc/betex
 10366 ondernemer/middenkader medewerker breedvak maatkleding; voc/betex
 10369 specialist mechanische verwerking; voc/betex

10370 uitvoerend medewerker kleinvak maatkleding; voc/betex
 10371 uitvoerend medewerker naai-/perszaal; voc/betex
 10374 operator veredeling; voc/betex
 10375 operator garenverwerking; voc/betex
 10377 operator vezelverwerking; voc/betex
 10378 assistent medewerker naaizaal; voc/betex
 10379 assistent operator veredeling; voc/betex
 10380 assistent operator garenverwerking; voc/betex
 25051 ontwerpend leer- en textielverwerker
 90013 allround operator (specialist textiel)
 90015 allround operator (specialist textiel)
 90314 operator (operator textiel)
 91220 medewerker design (allround medewerker design)
 91230 medewerker design (specialist design)
 91240 medewerker mode/maatkleding (basisedewerker mode/maatkleding)
 91250 medewerker mode/maatkleding (allround medewerker mode/maatkleding)
 91260 medewerker mode/maatkleding (specialist mode/maatkleding)
 91280 productiecoördinator
 91291 operator textiel (operator textiel chemisch)
 91292 operator textiel (operator textiel mechanisch)
 92520 assistent medewerker mode/maatkleding/interieur
 92530 commercieel medewerker textiel (commercieel medewerker textiel)
 93780 productiecoördinator
 93781 productiecoördinator fashion (commercieel medewerker fashion)
 93782 productiecoördinator fashion (productiebegeleider fashion)
 94450 commercieel medewerker textiel (commercieel medewerker binnendienst textiel)
 94460 commercieel medewerker buitendienst textiel
 94470 medewerker design
 94471 medewerker design (medewerker styling)
 94472 medewerker design (cad-stylist)
 95740 medewerker mode/maatkleding (specialist mode/maatkleding)

7c * Hulp bij zorg en welzijn

De volgende Crebo codes vallen onder **Zorg**

10795 zorghulp; ovdb l o b
 91420 zorghulp

De volgende Crebo codes vallen onder **Welzijn, verzorging**

10428 helpende; ovdb l o b
 10745 helpende welzijn (hw); ovdb l o b
 25475 begeleider gehandicaptenzorg
 25476 begeleider specifieke doelgroepen
 25498 helpende zorg en welzijn
 91340 helpende breed
 91351 helpende (zorg)
 92640 helpende zorg & welzijn

7z * Gezondheidszorg en welzijn; ongedeeld

De volgende Crebo codes vallen onder **Zorg**

22188 zorghulp (zorg en welzijn) niv 1
 22190 verzorgende-ig (zorg en welzijn) niv 3
 22191 mbo-verpleegkundige (zorg en welzijn) niv 4

De volgende Crebo codes vallen onder **Welzijn, verzorging**

22076 optiek (ambacht, laboratorium en gezondheidstechniek) niv 4
 22189 helpende zorg & welzijn (zorg en welzijn) niv 2
 22195 maatschappelijke zorg (zorg en welzijn) niv 4
 22197 pedagogisch werk (zorg en welzijn) niv 4
 22200 sociaal-cultureel werker (zorg en welzijn) niv 4
 25047 audicien
 25054 allround medewerker optiek
 25055 opticien
 25056 verkoopmedewerker optiek
 25136 intercedent
 25479 thuisbegeleider
 79140 zorg en welzijn niv 4
 80030 experimentele leergang vmbo-mbo niveau 2 in de sector zorg en welzijn